

Täysistunto

Torstai 18.3.2021 klo 16.02—18.51

Täysistunto alkoi klo 16.02. Täysistunto päättyi klo 18.51.

Puhetta johtivat puhemies Anu Vehviläinen (16.02—17.58) ja ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov (17.58—18.51).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Muut ilmoitukset

Valtioneuvosto on 17.3.2021 antanut valtioneuvoston asetuksen kunnan oikeudesta olla väliaikaisesti noudattamatta terveydenhuollon kiireettömän hoidon määräaikoja (M 4/2021 vp), joka otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa.

3. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Sanna Marin
tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko
valtiovarainministeri Matti Vanhanen
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
työministeri Tuula Haatainen
elinkeinoministeri Mika Lintilä
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
sisäministeri Maria Ohisalo
opetusministeri Jussi Saramo

Puhemies Anu Vehviläinen: Päiväjärjestyksen 3. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

3.1. Suullinen kysymys teollisuuden kilpailukyvyn parantamisesta (Petri Huru ps)

Suullinen kysymys SKT 48/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Huru.

Keskustelu

16.03 Petri Huru ps: Arvoisa puhemies! Teollisuudesta kuuluu taas huonoja uutisia: työpaikat ja innovaatiot menivät muualle, kun suomalainen yhtiö Neste, josta lähes puolet omistaa Suomen valtio, vei miljardi-investointinsa Porvoon sijasta Rotterdamiin. Näyttää, että suomalainen omistajaohjaus, eli hallitus, katsoi tumput suorina vierestä ja selitteli jälkikäteen. Teolliset investointipäätökset tehdään erittäin pitkillä kannattavuuslaskelmilla, ja täytyy sanoa, että hallituksen suorastaan teollisuusvihamielinen ja kiilusilmäinen ilmastopolitiikka ei auta asiaa. Yhdessä suomalaisten eläkeyhtiöiden kanssa valtiolla olisi ollut enemmistö päätösvallassa.

Arvoisa hallitus, teidän aikananne Neste ajoi Naantalissa jalostamon alas ja vei miljardi-investoinnin Hollantiin. Mitä te aiotte tehdä teollisuuden kilpailukyvyn parantamiseksi, vai aiotteko jatkaa kiilusilmäisen ilmastopolitiikan varjolla edelleen sen alasajoa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Tuppurainen.

16.04 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Kiitos tästä kysymyksestä. Kyllä aivan alkuun haluan valtion omistajaohjauksesta vastaavana ministerinä todeta, että Nesteen päätös tämän uuden jalostamon sijaintipaikasta on minulle ja koko hallitukselle pettymys. Me teimme työtä sen puolesta ja viestimme myös omistajan näkemystä yhtiön johdolle, että olisimme mielellämme nähneet kokonaistaloudellisesti kannattavan investoinnin meille Suomeen ja Porvooseen, mutta samalla kun tämän sanon, niin on sanottava se, että nyt kun tehtiin päätös tästä jalostamon sijaintipaikasta, niin aika tavalla jo alkuun oli tiedossa, että tälle investoinnille suotuisimmat olosuhteet olivat jo lähtökohtaisesti valmiina siellä Rotterdammassa.

Tämä oli yksittäinen tapaus, tämä ei kerro Suomen kilpailukyvystä sinänsä. Suomeen on hiljattain tehty merkittäviä investointipäätöksiä, muun muassa Metsä Group Kemiin, mutta tämän Nesteen jalostamon sijaintipaikaksi valikoitui kokonaistaloudellisen tarkastelun perusteella Rotterdam, ja tämä oli yhtiön tekemä päätös.

Puhemies Anu Vehviläinen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Huru.

16.05 Petri Huru ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Anteeksi, teillä ei ole mikrofoni päällä.

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

Kiitos, arvoisa puhemies! — Selityksiä riittää. On jännää, että te johdatte tätä maata, mutta ette ota vastuuta tekemistänne huoltovarmuutta, kilpailukykyä ja työllisyyttä heikentävistä teoista. Teollisuuden näköalat ovat huonot, koska hallitus heikentää teollisuuden kustannuskilpailukykyä. Logistiikkakustannuksia nostetaan pilviin, energiaomavaraisuutta ja tuotantoa ajetaan alas sulkemalla turvetuotanto, lämmönhintaa kiristetään ja niin edelleen. Perussuomalaisten linja on selkeä: teollisuuden kilpailukyky tulee parantaa muun muassa perumalla kaikki logistiikan ja lämmityksen kustannuksia nostavat tekonne.

Nestettä olisi voitu tukea eri porkkanoin. Hyvä hallitus, minkälaista tukea Hollanti mahdoo antaa Nesteelle? Miksi te ette antaneet porkkanoita, ja miksi ette laskeneet logistiikkakustannuksia ja näin nostaneet Suomen houkuttelevuutta investointipaikkana? Miksi annatte vain keppiä? Miten varmistatte esimerkiksi UPM:n Kotkan miljardiluokan biojalostamon investoinnin saamisen Suomeen?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Lintilä.

16.06 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin nyt pari kohtaa: Tämä hallitus on tiputtanut teollisuuden energiaveron EU:n minimiin — erittäin iso ja merkittävä asia suomalaiselle teollisuudelle. Oikeastaan niitä plusmerkkisiä asioita, joita tässä esille ottamassanne tilanteessa oli, olivat Suomen edullisempi energiahinta, jonka päätöksen tämä hallitus on tehnyt, sekoitevelvoite, jonka tämä hallitus on tehnyt, eli kyllä tältä hallitukselta on tullut hyviä päätöksiä nimenomaan teollisuuden puolelle.

Tässä kyseenomaisessa tapauksessa kustannusrakenne vain oli sellainen, että me emme kerta kaikkiaan Suomessa pärjänneet. Me käytiin elinkeinoministeriössä läpi koko meidän karttamme niistä tuista, jotka ovat laillisesti annettavissa tai kohdennettavissa tähän tapaukseen, ja täytyy sanoa, että me ei päästy kovinkaan lähelle sitä tasoa, mitä Rotterdam tarjosi. [Puhemies koputtaa] He eivät käyttäneet kansallisia tukia. [Petri Huru: Entä päästökaupan kompensaatiotuki?]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Halla-aho.

16.08 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomalaisella vientiteollisuudella on monia rasitteita, joihin emme voi vaikuttaa: esimerkiksi pitkät kuljetusetäisyydet ja se, että olemme maantieteellisesti kaukana vientimarkkinoiltamme. Valtiovallan tehtävä on kuitenkin käytettävissään olevilla keinoilla kompensoida vaikeaa toimintaympäristöä.

Energian ja kuljetusten hintaan voitaisiin vaikuttaa verotuksella ja täysimääräisillä päästökauppakompensatioilla. Painetta palkkakustannusten kasvuun voitaisiin hillitä keventämällä työn verotusta ja sivukuluja, samoin asumisen ja liikkumisen kustannuksia.

Ikävä kyllä punavihreän hallituksen politiikka, esimerkiksi turpeen ja kivihiilen nopeutettu alasajo ja polttoaineverojen korotukset, vie tismalleen päinvastaiseen suuntaan. Sen sijaan, että Suomi tukisi omaa teollisuuttaan, se tukee elpymispaketeilla kilpailijoidensa teollisuutta. Onko vihreä siirtymä sitä, että siirretään tehtaot täältä Keski- ja Etelä-Eurooppaan?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Lintilä.

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

16.09 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä kai vihreän siirtymän osalta noin puolet esimerkiksi elvytyspaketin osuudesta laitetaan nimenomaan uusiin puoliin eli lähinnä vetypuolelle ja sen ylös nostamiseen. [Välihuuto oikealta] Ja meille elinkeinoministeriöön on tällä hetkellä jo tullut hakemuksia energiapuolelle energiatuista nimenomaan näihin uusiin teknologioihin. Kyllä suomalainen teollisuus on löytänyt uuden sektorin täältä, ja meidän tulee heitä siinä tukea. Viimeksi tänä aamuna olen käynyt sen osalta merkittäviä keskusteluja. Eli kyllä meidän pitää tätä siirtymää tehdä. Ja sitä en allekirjoita, että tämä hallitus olisi jotenkin suomalaisen teollisuuden hylännyt. Ei ole. Mutta me ollaan täysin globaalissa tilanteessa, jossa sen täytyy tehdä ja se tekee hyvin selkeästi omista lähtökohdistaan ratkaisut, eikä esimerkiksi omistajaohjausministeri voi muuttaa niitä päätöksiä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja vielä ministeri Vanhanen.

16.10 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisi ehkä hyvä, että myös yhtiö itse vastaisi näihin väitteisiin tai perusteluihin, joita esitätte ja joissa arvellette, että yhtiö teki Suomen kannalta kielteisen päätöksen.

Minun sektorini vastuulle ei tämän hankkeen edistäminen kuulu, mutta olin erittäin monissa niissä palaverissa, joissa yhtiö kävi tätä asiaa läpi. Ja tiedän sen, millä tavalla omistajaohjaus ja TEM olivat tässä rakentamassa pakettia, joka voisi olla auttamassa tätä Suomeen tehtävää sijoituspäätöstä. Mutta kun on kyse tehtaasta, jonka pääraaka-aine on elintarviketeollisuuden jätteet, niissä Keski-Eurooppa on yksinkertaisesti paljon lähempänä raaka-ainetta. Ja kun lopputuote myydään sinne samalle alueelle, niin tässä on jo kaksi suurta perustetta, minkä takia tälle tehtaalle, tämäntyyppiselle tuotannolle kaukainen Suomi ei ollut selvästikään yhtiön kannalta oikea sijoituspaikka. Neste on myös tehnyt jätti-investointeja Aasiaan aivan samoilla perusteilla. [Puhemies koputtaa] Ei niissäkään vaihtoehtona valitettavasti ollut Suomi. [Puhemies koputtaa] Suomeen tulee sellaista teollisuutta, jossa meillä on suhteelliset vahvuudet.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tavio.

16.11 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Nesteen historia on menestystarina, jossa valtio on aina ollut mukana. Entäpä jos Uolevi Raade olisi aikoinaan todennut, että onkin edullisempaa tehdä ulkomailla? On järkyttävää, että ollaan menty tälle tielle, ja kansallinen itsetunto on näköjään hallituksella ihan nollassa, kun puhutaan vain, että ei kannata, muualla on halvempaa, siirretään muualle. Kustannussyihin vedoten Naantalissa ajettiin jalostamo alas. Nyt kustannussyihin vedoten rakennetaan uusi Hollantiin. Kotimaisuudenhan tässä tulisi merkata. Nesteen valtionomistus on sen verran suuri, että kyllä tätä nyt täytyy kysyä ja ihmetellä, onko omistajaohjaus antanut tässä kaikkensa. Yhdessä suomalaisomistajat, institutionaaliset omistajat, varmasti saavat siellä yhä yli 50 prosentin osuuden. Miksi hallitus ei vaadi ylimääräistä yhtiökokousta koolle ja esitä [Puhemies koputtaa] jalostamon rakentamista Porvooseen?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Tuppurainen.

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

16.12 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Neste ei ole lähdössä Suomesta mihinkään. Neste on vahvasti sitoutunut Suomeen, ja me omistajaohjauksessa tuemme sitä, että Neste jatkaa investointeja Porvooseen. Sinne on viimeisen viiden vuoden aikana jo investoitu 2 miljardin euron verran, ja yhtiö on kertonut, että tänäkin vuonna — siis tänä vuonna myöskin — investoidaan puoli miljardia Porvooseen. Tavoitteena on, että Nesteen toiminta on hiilineutraalia Porvoossakin vuoteen 2035 mennessä. Se merkitsee sitä, että yhtiö tekee paljon erilaisia investointeja Suomeen ja Porvooseen. Myöskin yhtiön tutkimus-, kehitys- ja innovaatiokeskus tulee olemaan jatkossa Suomessa, ja se on erittäin merkittävä seikka, koska se, missä yhtiön tki sijaitsee, kertoo paljon yhtiön sitoutuneisuudesta.

Minä sanon, että on aika paljon oppositiopuolueilta todeta, että olisi pitänyt erottaa hallitus ja toimitusjohtaja. Me emme elä sellaisessa markkinataloudessa, jossa poliitikot käskivät pörssiyhtiöitä. Me elämme markkinataloudessa, jossa ratkaisuja tehdään kokonaistaloudellisen harkinnan perusteella, ja pörssiyhtiössä valtio suurensikin omistajana [Puhemies koputtaa] on vain yksi omistaja muiden joukossa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Antikainen.

16.13 Sanna Antikainen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallituksella on totta tosiaan paljon huonoja selityksiä, mutta vähänpä kannatte vastuuta. En ihmettele Nesteen päätöstä. Nähtävästi Hollannin hallitus on tukenut heitä paremmin kuin tämä Sanna Marinin hallitus, joka on kirkuvanpunainen ja vihreä. Suomen hallitus on päätöksillään nostanut tavallisten ihmisten elämisen hintaa [Paavo Arhinmäen välihuuto] sekä lisäksi heikentänyt teollisuuden kilpailukykyä, esimerkiksi logistiikkakustannukset on nostettu pilviin. Kukapa tänne pian enää haluaa investoida, kun näiden lisäksi te, arvoisa pääministeri, olette arvostellut yrityksiä Twitterissä?

Arvoisa puhemies! Arvoisa hallitus, milloin otatte Suomen kilpailukykyyn heikentymisen tosissaan ja alatte järkevällä veropolitiikalla laittamaan Suomen kilpailukykyä kuntoon, [Puhemies koputtaa] jotta meidän työpaikat säilyvät ja saamme investointeja Suomeen? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

16.15 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun puhutaan vihreästä siirtymästä ikään kuin vastakkaisena teollisuuden investoinneille, niin esimerkiksi tässä Nesteen tuoreessa päätöksessä on hyvä huomioida se, että tämä on investointi, joka tarkoittaa sitä, että siirrytään pois fossiilisista polttoaineista kestävämpiin polttoaineisiin. Eli tämä investointipäätös harmillisesti meni Rotterdamiin, mutta se on osa tätä vihreää siirtymää, [Naurua perussuomalaisen ryhmästä] ja sitä on syytä tukea.

Me tarvitsemme ratkaisuja fossiilisten polttoaineiden korvaamiseksi, ja Neste on yksi maailman johtavista... [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministerillä on puheenvuoro.

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

...yhtiöistä sen suhteen, millä tavalla näitä ratkaisuja kehitetään, ja on erittäin hyvä, että Neste tekee työtä vihreiden ratkaisujen löytämiseksi. Vihreät ratkaisut tukevat Suomen työllisyyttä.

Mutta tämän yksittäisen investoinnin osalta hallitus teki kyllä kaikkensa sen eteen, että tämä sijaintipäätös oltaisiin saatu Porvooseen. Me kävimme useita keskusteluita Nesteen, niin toimitusjohtajan kuin hallituksen puheenjohtajan, kanssa — itsekin kävin [Puhemies koputtaa] useita keskusteluita ja tiedän, että työ- ja elinkeinoministeriö ja omistajaohjauksesta vastaava ministeri ja muutkin ministeriöt tekivät hartiavoimin töitä sen eteen, [Puhemies: Aika!] että sijaintipäätös oltaisiin saatu nimenomaan Porvooseen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Vanhanen.

16.16 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin ministeri Lintilä aiemmin sanoi, meillä ei ole sellaista tietoa, että Hollanti olisi maksanut tälle tukea, ja toivon, että perussuomalaiset seuraavalle kyselytunnille selvittävät tämän kysymyksen. Te väititte äsken, että Hollanti olisi tukenut enemmän. [Mika Niikon välihuuto]

Ja toiseksi toivon, että seuraavalla kyselytunnilla kerrotte sen, [Perussuomalaisten ryhmästä: Mitä muuta haluatte? — Naurua] kuinka paljon nämä Suomen tekemät liikenne-polttoaineiden veronkorotukset ovat vaikuttaneet merikuljetuksissa merenkulun kustannuksiin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mykkänen.

16.17 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Markkinataloudessa jos omistaja käskää yhtiön tehdä päätöksiä, jotka ovat yhtiön kannalta huonoja, kyllä se yhtiö kuihtuu. Neste on tehnyt viimeisen kymmenen vuoden aikana itsensä kannalta erinomaisia päätöksiä, ja sen takia sillä on Suomessa vetoa ja työpaikkoja ja se pystyy myös investoimaan. Mutta tämä valinta kertoo kyllä siitä, että me olemme oikeasti vaikeassa asemassa saada investointeja, varsinkin sellaisia, jotka eivät perustu suomalaiseen raaka-aineeseen, ja me tarvitsemme muutakin kuin suomalaiseen raaka-aineeseen perustuvaa teollisuutta.

Vanhasta uskon siinä, että jos tämä olisi ollut tuista kiinni, niin tämä hallitus olisi voittanut. [Eduskunnasta: Kyllä!] Teillä on niin paljon tukia velkarahalla käytössä, ja nyt vielä sitten velkarahalla hankittu EU:n elpymispaketin olisi voitu laittaa peliin. Ei ollut tuista kiinni, uskon sen, Lintilä ja Vanhanen.

Mutta voitteko vakuuttaa, arvoisa pääministeri erityisesti, kun meillä esimerkiksi valtiovarainministeriön raportti tammikuulta nostaa yritysverotuksen suunnan keskeiseksi kysymykseksi, että suomalaiset yritykset investointeja tehdessään voivat tästä lähtien luottaa, että yrityspohjan verotus Suomessa ei kasva... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu]

Puhemies Anu Vehviläinen: Mikrofoni katkesi.

...ja teette kaikkenne, että rakenteellinen työttömyys painetaan alas? Eli esimerkiksi ansiosidonnaisen porrastaminen, paikallinen sopiminen, puoliväliriihessä ryhtiliike — onko tämä totta?

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Ja pääministeri.

16.18 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on sitoutunut siihen, että tällä vaalikaudella tehdään päätökset, joilla saadaan rakenteellisesti aikaiseksi 80 000 uutta työpaikkaa. Tällä tiellä ja polulla me jatkamme, ja me tulemme tekemään kehysriihessä näitä päätöksiä. Yksityiskohtiin en mene. Näistä asioista varmasti neuvotellaan, ja kullakin hallituspuolueella on omat tulokulmansa ja esityksensä, mutta minulla ei ole epäilystä siitä, etteikö ratkaisuja yhdessä saada aikaiseksi.

Tämän kyseisen investoinnin osalta minun käsitykseni on se, että sen ratkaisi kaksi asiaa: Logistinen sijainti — valtiovarainministeri hyvin kuvasi tässä tätä kokonaisuutta — sekä näiden raaka-aineiden että lopputuotteen viemisen näkökulmasta. Eli logistinen sijainti, ja toinen iso asia, joka tässä ratkaisi, olivat yksinkertaisesti investoinnin rakentamiskustannukset. Tätä väliä me pyrimme umpeen kuromaan. Me etsimme kaikki ne välineet, joita meillä olisi ollut käytettävissä tämän välin, tämän gäpin umpeen kuromiseksi, mutta valitettavasti me emme pystyneet sitä umpeen kuromaan. Se ero oli niin iso Rotterdamin hyväksi. [Puhemies koputtaa] Mutta me teemme kaikkemme sen eteen tulevaisuudessaakin, [Puhemies koputtaa] että Suomeen kannattaa investoida ja että yritykset haluavat tänne investointeja sijoittaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kanerva.

16.19 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna] — Mikrofoni on luultavasti nyt käytössä.

Arvoisa puhemies! Naantalin jalostamon alasajo aiheuttaa myös käytännön suuria konkreettisia ongelmia. Me tiedämme, että tämän jalostamon alasajon myötä bitumin tuotanto maassa loppuu. Itämeren piirissä on erittäin suuria vaikeuksia muun muassa kansainvälisestä kauppasodasta johtuen saada enää bitumia. Hankintaketjut tulevat hankaliksi, ja viimeisten vuosien aikana bitumin hinta on noussut 50 prosenttia. Nyt kysymys kuuluu: Kun tietä ei valitettavasti ole mahdollista tehdä asfaltoinnin merkeissä ilman bitumia, niin mitä me teemme, jos Itämeren piirissä tapahtuu kriisiytymistä ja konfliktia? Hankintaketjut ovat mahdottomia toteuttaa niissä olosuhteissa, ja omaa tuotantoa Naantalin alasajon jälkeen ei Suomessa kerta kaikkiaan ole. Mitä me teemme huoltovarmuusvinkkelistä tämän kysymyksen ratkaisemiseksi?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Lintilä.

16.21 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Huoltovarmuus ei sinällänsä kuulu omaan rooteliini, mutta siitä huolimatta tiedän, että tämän kyseisen Naantalin tapauksen yhteydessä on käyty keskustelua tästä, ja selvityshenkilö Routila tulee myös tähän kiinnittämään huomion. Itse asiassa raporttihan siitä taitaa tulla jopa ensi viikolla itselleni, ja se täytyy mainita samalla, että tänään valtioneuvosto on laittanut 600 000 euroa sinne Naantalin toimintojen kehittämiseen.

Mutta edustaja Kanervalla oli hyvin relevantti kysymys. Olen käynyt myös Ruotsin kollegan kanssa keskustelua tästä asiasta, koska Ruotsissa on Nesteeseen liittyen vähän samanlainen ongelmatiikka, ja tämä tulee varmasti olemaan yksi osa, joka meidän täytyy vielä käydä hyvinkin tarkasti läpi.

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.2. Suullinen kysymys investointien edistämisestä (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 49/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.22 **Harry Harkimo liik:** Arvoisa puhemies, ärade fru talman! Juuri tehdyn tutkimuksen mukaan vain 2 prosenttia yrittäjistä piti hallituksen koronatoimia erittäin selkeinä ja ennakoitavina, reilusti yli puolet yrityksistä piti hallituksen toimintaa sekavana. Olen monta kertaa syksyn ja kevään aikana puhunut, että yritykset pitäisi vapauttaa maksamasta voitosta veroa, jos ne tekevät investointeja. Valtiovarainministeri Vanhanen esitti eilen samansuuntaisia ajatuksia. Kysynkin nyt teiltä, ministeri Vanhanen: meinaatteko viedä tämän puoliväliriiheen, koska tämä lisäisi työpaikkoja, ja uskotteko saavanne tämän läpi?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Vanhanen.

16.22 **Valtiovarainministeri Matti Vanhanen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus valmistautuu puoliväliriiheen, ja siinä meillä on tavoitteena kasvuedellytysten vahvistaminen Suomessa, ja käydään laajalla haravalla läpi eri toimenpiteitä ja selvitetään niiden toteutusmahdollisuuksia. Tähän palataan sitten puoliväliriihen jälkeen.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.3. Suullinen kysymys sähköpolttoaineinvestointien edistämisestä (Raimo Piirainen sd)

Suullinen kysymys SKT 50/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Piirainen.

Keskustelu

16.23 **Raimo Piirainen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Nestein päätös rakentaa uusi jalostamo Rotterdamiin on iso pettymys. Meille kaikille on tärkeää, että Neste pärjää ja pystyy luomaan työpaikkoja Suomeen. Maailmanmarkkinoilla päästöttömien polttoaineiden kysyntä kasvaa voimakkaasti. Biopolttoaineilla on tässä osansa. Raaka-ainepulan takia ne eivät silti voi olla kuin osa ratkaisua. Lisäksi tarvitsemme synteettisiä, puhtaalla sähköllä tuotettuja polttoaineita.

Suomessa on tällä alalla erittäin lupaava tutkimus- ja tuotekehitystoiminta, jota tekevät VTT ja Itä-Suomen yliopisto johtavien suomalaisten teollisuusyritysten kanssa. Kysynkin ministeri Lintilältä: Miten voisimme edesauttaa Nestein ja muiden yritysten sähköpoltto-

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

aineinvestointien kohdentumista Suomeen? Miten varmistamme, että pääsemme tämän alan kasvuun mukaan? Miten saamme nämä uudet laitokset ja työpaikat Suomeen?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Lintilä.

16.24 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin tuossa taisin aikaisemmin jo vähän koetella tätä aihealuetta ja kuten valtiovarainministeri Vanhanen sanoi, niin tätä Nesteen investointiahan ei voi sanoa innovaatioksi, koska silloinhan puhutaan vanhojen rasvojen käyttämisestä biopolttolaineksi, mutta olen myös itse erittäin kiinnostunut tästä vetypuolesta ja yleensäkin näistä synteettisistä polttoaineista. Kun Saksalla oli puheenjohtajuus tuossa viime kesän alkupuoliskon, niin huomasin itse, että Saksan erittäin voimakas painotus sinne vetypuolelle tulee näkymään. Se tulee ehdottomasti nopeuttamaan näitten polttoaineitten kehittämistä, ja Suomen pitää olla tässä hyvin vahvasti mukana.

Ja kuten sanoin, tänä aamuna olen viimeksi ollut yhteyksissä erittäin merkittävästä investoinnista tälle sektorille. Näyttää siltä, että suomalainen teollisuus on löytämässä täältä tietyllä tavalla oman sektorinsa, [Puhemies koputtaa] ja tätä tulee tukea esimerkiksi tästä elvytyspaketista.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Arhinmäki.

16.25 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun puhumme Neste Oilista, pitää katsoa vähän taaksepäin. Neste Oil syntyi siitä, että ensin Imatran Voima ja Neste laitettiin yhteen Fortumiksi ja Fortumista irrotettiin Neste Oil. Nämä ovat olleet valtionyhtiöitä, valtion kruununjalokiviä, jotka eivät olisi olleet mahdollisia ja me emme keskustelisi näistä, ellei yhteiskunta, valtio, olisi isosti panostanut niihin. Näitä suuryrityksiä ei olisi voitu luoda ilman valtion panostusta. Myöhemmin Neste Oilia, Fortumia on myyty, on yksityistetty. Kun katsoin, niin valtioneuvoston kanslia omistaa Neste Oilista 36 prosenttia ja samaan aikaan 40 prosenttia on pörssissä hallintarekistereissä. Emme tiedä edes omistajia. Ja kysymys kuuluukin: Eikö nyt pitäisi katsoa tulevaisuuteen ja nähdä, miten hienoa omaisuutta nämä ovat tuottaneet valtiolle? Eikö nyt pitäisi lähteä rakentamaan uusia vastaavia valtionyhtiöitä, [Puhemies koputtaa] joissa meillä olisi sananvalta, eikä toimia vain pörssimarkkinoilla?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Tuppurainen.

16.26 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valtio haluaa harjoittaa aktiivista omistajapolitiikkaa, olla pitkäjänteinen, maltillinen omistaja ja sitä kautta edistää monella tavalla koko kansakunnan työllisyyttä, hyvinvointia ja kestävästä kasvua. Se on meidän omistajapolitiikan periaatepäätöksenkin linjaus.

En tietenkään voi tässä ministerinä alkaa käymään kauppaa, sen enempää myymään kuin ostamaankaan. Sen varmaan jokainen ymmärtää, varsinkin, kun puhutaan pörssiin listatuista yhtiöistä. Mutta kyllä minä sanon sen, että meillä on esimerkiksi meidän ankkuriomistajamme Solidium, joka toimii aktiivisesti siihen suuntaan, että meillä on Suomessa toimivia yhtiöitä, pörssiin listattuja yhtiöitä, joiden kotipaikka, pääkonttori on Suomessa.

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

Me olemme halukas ankkuriomistaja meille kansallisesti tärkeissä yhtiöissä, ja se tarkoittaa aktiivista omistajapolitiikkaa.

Sekin on sanottava, että kun me omistajana toimimme, [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] niin me noudatamme hyvää hallintotapaa, ja hyvään hallintotapaan kuuluu se, että pidetään puurot ja vellit toisistaan erillään. Me emme omistajana asetu sen enempää toimitusjohtajan kuin hallituksenkaan tontille vaan ohjaamme niillä keinoilla, [Puhemies koputtaa] jotka hyvään hallintotapaan kuuluvat.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.4. Suullinen kysymys pakkotestauksesta rajoilla (Antti Häkkänen kok)

Suullinen kysymys SKT 56/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Seuraava kysymys, edustaja Häkkänen.

Keskustelu

16.28 **Antti Häkkänen kok:** Arvoisa puhemies! Koronan torjunta on yhteinen asia koko Suomelle, ei pelkästään eduskunnalle ja hallitukselle, vaan koko Suomelle, ja kokoomus myös tukee tehokkaita ja oikeaan osuvia päätöksiä ja torjuntatoimenpiteitä, jos ne osuvat oikein. Nimenomaan koronan torjuntatoimenpiteissä pitää muodostaa looginen kokonaisuus, niin että kotimaan sisällä tehtävät rajoitustoimet tukevat sitä työtä, mitä tehdään muissa rajoitustoimenpiteissä eli esimerkiksi rajoitustoimenpiteissä. Näiden pitää muodostaa yhtälö, joka ei vuoda miltään kulmalta, ja nyt viimeisen vuoden ajan raja on vuotanut. Virusta on tullut sisään liian helposti. Se on yleisesti tunnustettu ministereidenkin toimesta.

Eilen Etelä-Suomen aluehallintovirasto teki päätöksen, jolla pakkotestit nykyään voimassa olevan tartuntatautilain pohjalta laitetaan voimaan Suomessa. Ministerit ovat syytelleet kovasti näitä aluehallintovirastoja, mutta nyt avit sanoivat, että valtioneuvosto on koko aika itse ohjeistanut vapaaehtoista testausta. [Puhemies koputtaa] Milloin valtioneuvosto nyt lähettää ohjauskirjeen, jolla myös muualle Suomeen ohjeistetaan nämä pakkotestit, ja milloin te tuotte tämän ennakkotestausmallin? [Puhemies koputtaa] Rajat on saatava nopeasti kontrolliin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kiuru.

16.29 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Häkkästä siitä, että nostatte tämän rajaturvallisuuden esiin. Se on kyllä varmasti meidän kaikkien murheissa, millä tavalla jatkossakin toimitaan, eikä vain tässä hetkessä. Sitä koskee kysymyksenne viimeinen osa, eli millä tavalla varaudutaan jo siihen, että jossakin vaiheessa tämä nykyinen sisäraajatarkastus, joka meillä on poikkeuksena voimassa, mahdollisesti poistuu tai rajavolyymin määrä nousee niin kovasti, että tämä nyt huomenna käyttöön tuleva määrite siitä, että kaikki ohjataan testiin, ei ehkä sitten siinä vaiheessa toimi. Me valmistelemme nyt sitä mallia, millä tavalla otetaan rajat haltuun, niin

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

että jokainen tekee sen, mitä tarvitaan, jotta tämä kokonaisuus tulee toimimaan, ja se ohjaus annetaan mahdollisimman pian kentälle.

Puhemies Anu Vehviläinen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Häkkänen.

16.30 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuosta nyt ei ihan selkeätä ohjetta vielä tullut.

Jos kysyisin pääministeriltä näin: Nyt valtioneuvosto on julkisuudessa sanonut, että pakkotestejä on vaadittu ja haluttu, tahtotila on jo viime kesästä lähtien ollut se. Ja aluehallintovirastot ovat nyt ilmoittaneet, että ei ole ollut tämä tahtotila. No, nyt Etelä-Suomen avi sitten omaehtoisesti toimi PeVin lausunnon pohjalta, ja nyt näyttäisi siltä, että asiat ovat menossa oikeaan suuntaan. Voitteko nyt vahvistaa ja varmistaa, että valtioneuvosto STM:n toimesta nopeasti lähettää ohjauskirjeen myös muille alueviranomaisille, että joka puolella tulee rajoille pakkotestit, ja sen jälkeen tämä syksyllä, lokakuussa, eduskunnassa kesken jäänyt lakiesitys näistä ennakkotesteistä, joita myös hallituspuolueet sosiaali- ja terveysvaliokunnassa vaativat hallitukselta, mahdollisimman nopeasti tuodaan eduskuntaan? Se on nyt viisi kuukautta odottanut siellä valtioneuvostossa, niin voitteko priorisoida tämän rajaturvallisuuden?

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

16.31 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen tahto on se, että kaikki rajan yli tulijat testataan. Tietenkin on suotavaa, että ihmiset vapaaehtoisesti osallistuvat testeihin, mutta mikäli eivät osallistu, niin silloin avien pitäisi käyttää sitä oikeutta ja määrätä ihminen terveystarkastukseen, jonka osana tämä testi sitten tehtäisiin. Eli tavoitteena ja tahtona on ilman muuta se, että jokainen rajan yli tulija testataan.

Tästä mallista, jota valmistellaan sosiaali- ja terveysministeriössä, vastaa ministeri Kiuuru, ja hän voi varmasti vastata siihen, missä tämä mallin luominen menee. Tästä annettiin eduskunnan lausuma, ja sen mukaisesti toimitaan, aivan kuten vastuuministeri on todennut.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laiho.

16.32 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rajojen kontrolli ja terveysturvallisuus ovat kaiken a ja o. Jos ne vuotavat, niin sisäiset toimet ovat hyvin jälkijunnassa.

Kun matkustajavirrat taas kasvavat, ja tässäkin tilanteessa, voitaisiin käyttää hyvin myös koronakoiria matkustajavirran seulontaan ja poimimaan sieltä mahdollisia tartunnan saaneita.

Nyt kuitenkin hallitus on vastustanut koronakoirien koulutuksen jatkamista, niin että ne saataisiin Tullin virkakoiriksi. Käytännössä se pitäisi saada Tullin virkakoiria -nimikkeellä, jotta tämä koulutus olisi mahdollista. Kysynkin: minkä takia näitä koronakoirien koulutusta ja Tullin virkakoirana käyttämistä ei voida tehdä samoin kuin hyödyntää muita työ-

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

kaluja koronan vastaisessa taistelussa, kuten puhallustestejä? Kotimainen yritys, joka tekee puhallustestejä, [Puhemies koputtaa] nyt vie niitä ulkomaille, kun kotimaassa ei ole niille käyttöä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kiuru.

16.33 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus tietenkään ei osta yhtään puhallustestiä eikä tee näitä konkreettisia testejä rajalla, sitä varten sosiaali- ja terveyssektorista vastuussa olevat järjestäjätahot on valtuutettu nykylainsäädännön mukaan tätä työtä tekemään. Vastuussa ovat siis kunnat, ja monet kunnat ovatkin ottaneet pikatestejä ja muita tekniikan kehittyessä mahdollistuvia keinoja käyttöön — ja näin pitääkin toimia, olette aivan oikeassa siinä.

Tullikoirien osalta itse olen ollut kyllä positiivisesti sillä kannalla, että sitä asiaa pitää edistää. Tästä on kokeiluja tehty, ja juuri näin kuin edustaja jo totesikin, me tarvitsemme tähän kokonaisuuteen myös uusia mahdollisuuksia. Voitaisiinko eduskunnassa sitten tällainen viedä läpi niin, että me todistamme, että koronakoirien kyvystä tunnistaa koronaa kantava olisi täysi varmuus, ja se saataisiin täällä tartuntatautilainsäädäntöön läpi, [Puhemies koputtaa] siitä vielä valmistelu jatkuu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ikonen.

16.34 Anna-Kaisa Ikonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ollut kerta kaikkiaan vaikeaa ymmärtää, miksei testausta rajoilla ole saatu kuntoon, kun se muualla on jo toiminut ja perustuslaki sen mahdollistaa. Hankaluus ei ole riittävä peruste sille, että tätä taudin maahantuloa ehkäisevää ydinasiata ei ole priorisoitu, vaan on lähdetty korjaavista toimista ja arjen rajoituksista, ja on hyvä, että tähän nyt viimein tartutaan.

Toinen keskeinen asia tässä koronataistossa ovat rokotteet. Mikä hallituksen arvio tällä hetkellä on siitä, voidaanko EU-hankintoihin luottaa, vai oletteko ryhtymässä toimiin kotimaisen rokotetuotannon mahdollistamiseksi? Toiseksi tähän liittyen, olettaen, että rokotteita saadaan tavoitteen mukaan: miten hallitus on varmistanut, että rokotukset ajanvarauksineen kaikkineen saadaan koko maassa toimimaan sujuvasti, että väestö saadaan nopeasti rokotettua?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kiuru.

16.35 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän rokotekokonaisuuteen on ainakin yksi hyvä uutinen tässä mollivoittoisessa tunnelmassa, kun tartuntojen määrät yhä kasvavat, vaikka olemme sulkutoimien piirissä: Hyvä uutinen on se, että näissä uusimmissa, pari päivää vanhoissa tilastoissa Suomi on rokotekattavuuden osalta kolmanneksi paras, mikä kertoo kuitenkin siitä, että rokottaminen Suomessa on edennyt hyvin. Kun otamme vain aikuisväestön huomioon, niin pääsemme jo 15 prosenttiin. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Kokonaisluvussa, joka taisi olla vähän reilu 13 prosenttia, on koko väestö mukana. Tärkeätä on, että me toimimme jatkossakin todella hanakasti etulinjassa tässä asiassa.

Edustaja kysyi myös siitä, harkitsemmeko jo sitä, mistä hankitaan lisää rokotteita. Me tulemme saamaan eriä, mutta valitettavasti nyt, kun sitä kiireimmiten tarvittaisiin, nämä

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

erät ovat vielä jääneet pieniksi. Mutta kyllä me joudumme miettimään jo ensi vuotta ja niitähän tulevia eriä, [Puhemies koputtaa] ja olen toivonut, että KRAR hyvissä ajoin ottaa kantaa tähän asiaan, minkälaisia rokotteita me tulemme tarvitsemaan jatkossa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

16.36 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Ikosen puheenvuoron alkuosa koski rajaa, ja kertaan nyt sen, mitä on tehty.

Ensinnäkin Suomella on koko tämän pandemian ajan ollut tiukka rajakontrolli käytössä, [Naurua] eli meillä on jatkuvasti olleet sisärajatarkastukset ja ulkorajatarkastukset, joiden kautta maahantuloa on kontrolloitu. Eli meillä on ollut rajakontrolli koko tämän pandemian ajan, ja sitä on... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu — Eduskunnasta: Oho!] ...erittäin merkittävästi vielä tämän vuoden alussa. Matkustajamäärät ovat murto-osa siitä, mitä ne normaalisti olisivat.

Sen lisäksi testauskapasiteettia on nostettu systemaattisesti ylös. Viime kesästä lähtien testauskapasiteettia on nostettu ylös, ja sitä on kohdistettu myös rajoille, ja testausta vapaaehtoiselta pohjalta on tehty. Ongelma on se, että aluehallintovirastot eivät ole käyttäneet sitä välinettä pakkotestauksen osalta heille, ketkä ovat testistä kieltäytyneet, ja olemme tietenkin tyytyväisiä siihen, että nyt myös tämä väline on otettu käyttöön. Mutta kun me katsoimme rajan kokonaisturvallisuutta, siis sitä, että jos me haluaisimme rajan vesitiiviiksi, niin se ei onnistu vain yksittäisellä ennakkotestillä, se ei onnistu edes yksittäisellä Suomen päässä otettavalla testillä, vaan se vaatisi erittäin pitkän karanteenin. Tämä on ainoa väline, millä me saisimme rajan vesitiiviiksi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Zyskowicz.

16.38 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomessa koronan hillitsemisessä on mielestäni onnistuttu aika lailla hyvin, mutta rajoilla koronan torjuminen ei ole onnistunut. Tänäkään päivänä emme vaadi ennakkotestiä maahan tulevilta ulkomaalaisilta. Olen ihmetellyt, mistä tämä johtuu, ja voi olla, että löysin jonkunlaisen vastauksen. Nimittäin jo 19. helmikuuta STM:n tiedotustilaisuudessa STM:n virkamies Keinänen sanoi, että hänen mukaansa ”matkustajilta ei voitu perusoikeudellisista syistä vaatia negatiivista testiä jo ennen Suomeen tuloa”. Tämä oli Ylen sivuilla. Ajattelin, että tämä on ehkä jonkinlainen lapsus, mutta tänään STM:n sivuilla on aiheesta blogi, jossa taas ollaan sitä mieltä, että perusoikeusongelmat estävät negatiivisen testitodistuksen vaatimista. Ministeri Kiuru, ollaanko STM:ssä todellakin sitä mieltä, [Puhemies koputtaa] että jokaisella ulkomaalaisella on jokin perusoikeudellinen oikeus saapua Suomeen [Puhemies: Aika!] ja että jos häneltä vaaditaan negatiivista testitodistusta, niin se on joku perusoikeusrajoitus? [Puhemies koputtaa] Mihin tällainen tulkinta perustuu? [Puhemies: Aika!] Ainakaan minun perustuslaistani tällaista pykälää ei löydy.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kiuru.

16.39 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me taidamme olla tässä salissa edustaja Zyskowiczin kanssa aikaisemminkin ottaneet esiin sen, onko meidän perusoikeudellinen tulkinta näissä korona-asioissa kireä

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

vai ylikireä vai vähemmän kireä. Taidatte arvata, että kuulumme tässä samaan klaaniin siinä, että kyllä sen sopisi olla hiukan löysempikin silloin kun puhutaan siitä, menevätkö rajalla näiden tulevien ihmisten oikeudet edelle, olivatpa he suomalaisia tai Euroopasta tulevia tai sen ulkopuolelta tulevia, eli kenen oikeudet tässä painavat suhteessa siihen, että jos virusta tulee maahan, niin se tulee rajoittamaan eittämättä myöskin Suomessa asuvien perusoikeuksia tässä tapauksessa.

Nyt tämä tähän päivään STM:n sivuilla julkaistu blogi kertoo teille oivallisesti siitä, kuinka vaikeaa tämä ennakkotodistuksen lainsäädännön säätäminen on ollut. Valmistelu lähti nimenomaan siitä, että tässä ei olisi näitä ongelmia ja tällainen voitaisiin säätää, ja tältä osin on todettava, [Puhemies koputtaa] että nyt olemme päätyneet tähän malliin, joka eduskunnassa on käsittelyssä, eli että kaikki testataan. [Ben Zyskowicz: Perusoikeusongelmia ei ole!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Reijonen.

16.41 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kyllähän tämä rajapolitiikka on ollut aika löperöä. Eihän se voi niin olla, että vuoden ajan ovat rajat vuotaneet, on vaarallinen tartuntatauti kyseessä ja ihmisiltä ei voida vaatia todistuksia eikä muuta. Jotakin tähän pitää tehdä ja hyvin kiireesti ja äkkiä.

Ja jos miettii, että ruvetaan testailemaan, niin se on hyvä asia, että testataan, mutta sitten pitää miettiä myös kustannuksia. Kun ulkomailta tulee paljon porukkaa Suomeen, niin maksaako Suomi näiden testauksen, vai onko nyt haettu EU:lta apurahoja? Ja jos miettii, että meidän saamme EU:lta elvytysrahaa, niin eikö tätä elvytysrahaa nyt voitaisi käyttää tähän koronan hoitoon niin kuin on tarkoitettu? Mutta kun sitä laitetaankin ilmastotoimiin. Eikö se olisi järkevämpi käyttää tähän korona-asiaan eikä ilmastotoimiin? Mitä mieltä olette tästä?

Ihmettelen myös tätä rokoteasiaa ja yleensä lääkepolitiikkaa. Me olemme aika huonosti omavaraisia rokotepuolella ja lääkepolitiikassa. Se harmittaa, ja toivottavasti tähän lääketeollisuuteen kiinnitetään enemmän huomiota.

Puhemies Anu Vehviläinen: No niin, ja ministeri Ohisalo.

16.42 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kohtaa lienee paikallaan korjata hieman faktoja. Tällä hetkellä tartunnoista yksi prosentti on niitä, jotka jollain tavalla voidaan paikantaa Suomen rajojen ulkopuolelle. Tautia valittavasti on täällä maassa. Sen takia pidän tärkeänä, että kaikki keinot käytetään. On tärkeää, että se negatiivinen testitodistus nyt tulee sen lisäksi, että meillä ovat olleet tiukat sisäraja- ja valvonnat jo koko vuoden, kuten pääministeri hyvin edellä totesi.

Korjataan myös edustaja Zyskowiczille se fakta, että Suomeen ei suinkaan pääse kuka tahansa tällä hetkellä. Suomeen voi tulla vain erittäin perustelluista, välttämättömistä syistä ja muun muassa huoltovarmuuteen liittyvissä kysymyksissä. Rajaliikenne on tällä hetkellä miinus 95 prosenttia tavanomaisesta. Kaikki ymmärtävät, että tämä ei ole tavanomainen tilanne ja rajat ovat hyvin kiinni. Mutta suomalaisen oikeus on aina palata takaisin maahan, tavaraliikennettä tarvitaan, että ne lääkkeet ovat täällä apteekkien hyllyillä ja että ruokaa riittää kaupoissa. [Puhemies koputtaa] Nämä ihmiset kulkevat Suomeen edelleen,

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

[Puhemies: Aika!] toivottavasti sitä ei pistetä poikki. Ja myös sukulaissuhteissa ihmisiä tulee.

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

16.43 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kertaan vähän sitä, mitä äsken sanoin, kun tässä keskustellaan nyt tästä rajan kokonaisuudesta.

Meillä ovat olleet koko ajan sisäraja- ja ulkorajatarkastukset käynnissä, ja tällä on rajoitettu maahan tulevien ihmisten määrää merkittävästi. Nämä eivät kuitenkaan koske esimerkiksi Suomen kansalaisia, joilla on oikeus tulla ja mennä rajan yli.

Mitä tulee näihin negatiivisiin ennakkotestitodistuksiin, niin näitä jo tällä hetkellä pyydetään liikenteenharjoittajien toimesta, eli esimerkiksi laivayhtiö tai lentoyhtiö jo tällä hetkellä edellyttää näitä testitodistuksia, eli tämäkin on jo käytössä, vaikka sitä ei Raja vielä tällä hetkellä sillä tavalla käytä.

Sen lisäksi rajoilla kyllä testataan. Siellä kyllä testataan ja siellä olisi mahdollista myös testata heitä, jotka kieltäytyvät vapaaehtoisesta testistä. On erittäin hyvä, että avi ottaa nyt myös tämän välineen käyttöön.

Mutta tämmöiset väitteet, että ikään kuin raja täysin vuotaa, mitään ei ole tehty, on löperö rajakontrolli, eivät pidä paikkaansa. [Puhemies koputtaa] Ja jos me haluaisimme tämän rajan vesitiiviiksi, niin siihen ei riitä ennakkotesti, siihen ei riitä yksi testi Suomen puolella, [Puhemies: Aika!] vaan silloin siihen pitäisi liittää pitkä karanteeni.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Purra.

16.44 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Palautetaanpa asia Euroopan perspektiiviin. Nimittäin suurin osa EU-maista kuitenkin kykenee tähän. Jo kuukausien ajan on vaadittu muiden maiden kansalaisilta todistusta joko sairastetusta taudista, ennakkotestistä tai rokotuksesta. Tämäkin ilmenee hallintovaliokunnan jo viime kuussa saamasta ulkoministeriön selvityksestä.

En tiedä, mitä pitäisi ajatella tästä pääministerin väitteestä, että Suomessa on Euroopan tiukin rajakontrolli — se ei pidä paikkaansa — [Keskeltä: Se on vain sisäänpäin!] tai toisaalta sitten näistä ministeri Kiurun syytöksistä aluehallintovirastoja kohtaan, että syy sotkusta on siellä, kun ilmeisesti syy sotkulle on kuitenkin siellä omassa ministeriössä. Tosi-asia on se, että muuntovirusten kulkeutumista maahan ei ole pystytty estämään, ei brittiversioon, ja tällä hetkellä tänne saapuu jo brasilialaisversiota. Arvoisa pääministeri, myönnätkö, että Suomen virusrajakontrolli on ollut [Puhemies koputtaa] Euroopan löysimpiä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri.

16.45 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rajakontrolli ja rajan terveysturvallisuustoimet ovat kaksi eri asiaa, [Hälinää — Puhemies koputtaa] ja Suomessa on ollut yksi Euroopan tiukimmista rajakontrolleista koko tämän pandemian ajan. Ja se on yksi syy sille, [Perussuomalaisten ryhmästä: Vastatkaa kysymykseen!] minkä takia me olemme selvinneet tästä pandemiasta moniin muihin maihin verrattuna vähemmän vaurioin, koska meillä ovat olleet nämä toimet koko ajan käytössä. Meillä on ollut haasteita tämän rajan terveysturvallisuuden kanssa, ja tähän on etsitty sellaista mallia, joka

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

olisi mahdollisimman vesitiivis. Mutta kuten tuossa aikaisemmin kuvasin, [Petri Hurun välihuuto] niin se ei ratkea vain yksittäisellä ennakkotestillä tai yksittäisillä testeillä Suomen päässä, vaan jos me haluaisimme vesitiiviin mallin, niin se vaatii sen, että siinä olisi pitkä karanteenijakso myös sisällä. [Ben Zyskowicz: Ettekö halua?] Ja tiedustelen teiltä: oletteko te siihen valmiita? [Ben Zyskowiczin välihuuto] Epäilen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lindén.

16.46 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Zyskowicz käytti tästä aiheesta erinomaisen puheenvuoron täällä 23. päivä helmikuuta, jossa hän osoitti, mistä tässä on kysymys. Kehotan kaikkia lukemaan sen puheenvuoron. Tämä juontaa juurensa vuoden 2016 tartuntatautilakiin, sen 16 §:n perusteluun, jossa sanotaan: jos henkilö kieltäytyy vapaaehtoisesta testistä, henkilölle voidaan tehdä pakollinen testi. Meidän johtavat oikeuden tulkitsijat, professorit, ottivat kannan, että tämä sulkee pois joukkoon, ryhmään suuntautuvat testit, ja tällainen ajattelutapa valtasi myös meidän viranomaisten toiminnan, vaikka tämä 16 § sanamuodoltaan on yksiselitteinen ja selkeä, kuten itse olen todennut esimerkiksi huhtikuussa sekä elokuussa, kun tämä sama asia kriisiytyi. Nyt kysyn ministeri Kiurulta: oletteko sitä mieltä, että tämä tulkinta saatiin nyt muutettua, [Puhemies koputtaa] kun professori Mäenpää auktoriteettina otti tähän uudenlaisen kannan?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kiuru.

16.47 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): No, arvoisa puhemies, en ota siihen kantaa, kuka tämän suuren muutoksen sai aikaan, mutta elokuussa tulkintamme oli juuri tämä, jonka edustaja Lindén tässä totesi. Siinä, tuossa pykälässä, on horjuvuutta. Se ei ole täysin vesiselvä, [Naurua — Timo Heinonen: Vesipitävä!] ja sen takia muun muassa aluehallintovirasto on omilla sivuillaan julkaissut 3.2. blogikirjoituksen, jossa aluehallintoylilääkärit toteavat, ettei aluehallintovirasto nykyisen tartuntatautilain mukaan voi tehdä ihmisjoukkoa — esimerkiksi kaikkia tietyistä maista tai tietyllä kulkuvälineellä tulevia matkustajia saati kaikkia rajanylityspaikoille ulkomailta tulevia henkilöitä — koskevaa niin sanottua massapäätöstä testiin osallistumisen pakollisuudesta, ja avit tulkitsivat kirjoituksessa voimassa olevaa lainsäädäntöä siten, että päätös pitäisi tehdä jokaisesta testattavasta henkilöstä erikseen. Ja nyt onkin kysymys se, eikö lähtökohtana ollut ohjata kaikki testiin, ja kun ohjataan testiin, niin 16 §:n mukaisesti. Eikö sillä ole merkitystä, [Puhemies koputtaa] että sillä pykälällä saa joko yksilö- tai massapäätöksenä tämän toteutumaan? Kysymys on siitä, onko toimivaltainen viranomainen toiminut ja onko se näkynyt. Nyt se näkyy.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.5. Suullinen kysymys EU:n elpymispaketista (Sari Essayah kd)

Suullinen kysymys SKT 51/2021 vp

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Seuraava kysymys, edustaja Essayah.

Keskustelu

16.49 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on perustellut Suomen osallistumista EU:n elpymispakettiin ennen kaikkea sen vaikutuksella Suomen vientimarkkinoihin. Useat asiantuntijat — kristillisdemokraatit siinä mukana — ovat jo aiemmin esittäneet epäilyn, että tällä elpymispaketilla on vähäinen, jos juuri minkäänlaista vaikutusta meidän vientiimme. Nyt sitten valtiovarainministeriö itse esittää laskelmat, joista selviää, että Suomen saamasta osuudesta tulisi vaatimaton noin puolen prosenttiyksikön kasvu jakautuen kolmelle vuodelle. Ja vuonna 2026 itse asiassa meidän bkt olisi valtiovarainministeriön laskelman mukaan yhtä suuri kuin mitä se olisi ilman koko tätä elpymisvälinettä. [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä]

Arvoisa rouva puhemies! Näillä valtiovarainministeriön laskelmilla ei pystytä näyttämään toteen vaikutuksia ulkomaankaupan kasvuun eikä myöskään näitten muitten maitten elvytyksen kohentavaa vaikutusta Suomen vientikysyntään, [Puhemies koputtaa] ja olisinkin kysynyt asianomaiselta ministeriltä: miten hallitus nyt aikoo perustella suomalaisille veronmaksajille, minkä tähden meidän kannattaa osallistua tähän elpymispakettiin?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Vanhanen.

16.50 **Valtiovarainministeri Matti Vanhanen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuo valtiovarainministeriön laskelma on puhtaan mekaaninen laskelma, [Naurua — Puhemies koputtaa] kuinka paljon hieman yli 2 miljardin euron satsaus kansantalouteen vaikuttaa, ja se selittää nuo laskelmat. Aika näyttää sitten sen, kuinka paljon tällä paketilla saadaan sellaista muuta teollisuuden kasvua, joka tuo sitten kansantalouteen muuta kasvua.

Viennin kannalta vaikutusta ei niinkään ole sillä satsauksella, mikä tehdään Suomeen, vaan sillä satsauksella, joka syntyy siitä koko 750 miljardin euron investoinnista ympäri Eurooppaa ja sillä rahalla saatavista yksityisistä lisäsatsauksista, vivutuksesta. Suomen osalla tällä 2 miljardilla eurolla arvioidaan saatavan noin 5 miljardin euron investoinnit. Mikäli koko Euroopan tasolla sama suhde toteutuu, [Puhemies koputtaa] niin me tulisimme saamaan 750 miljardin euron satsauksella ehkä noin 2 000 miljardin investointiaallon Eurooppaan, [Puhemies koputtaa] ja sillä on vaikutusta Suomen teollisuuden viennin kysyntään.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.6. Suullinen kysymys kuntavaalien ehdokasasettelun vahvistamisesta (Ano Turtiainen at)

Suullinen kysymys SKT 52/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Seuraava kysymys, edustaja Turtiainen.

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

Keskustelu

16.51 **Ano Turtiainen at:** Arvoisa puhemies! Oikeusministeriöltä lähti kunnille ohje siitä, että heidän pitäisi toimia voimassa olevan lain vastaisesti ja jättää kuntavaalien ehdokaslistat vahvistamatta. Hallitus ratkaisi siis juridisen ongelman rikkomalla lakia. Kun törkeys paljastui, asia korjattiin antamalla uusi ohje ja vaalijohtaja laitettiin vähättelemään ja selittelemään tapahtumaa. Liittykö tällainen suhmurointi mahdollisesti johonkin isompaan älyttömyyteen? Kenen tästä kuuluu kantaa vastuu? Arvoisa pääministeri, kenet mielestänne pitäisi nyt haastaa valtakunnanoikeuteen, oikeusministeri vai pääministeri? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Täällä ei ole oikeusministeri paikalla. Vastaako pääministeri? [Perussuomalaisten ryhmästä: Miten onkin, ettei ole oikeusministeri? — Ben Zyskowicz: Se on sairaana!]

16.52 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Siis kysymykseen siitä, kumpi pitäisi haastaa valtakunnanoikeuteen, pääministeri vai oikeusministeri? [Perussuomalaisten ryhmästä: Se on hyvä kysymys!] No, mikäli tällainen prosessi olisi olemassa, niin minun ymmärtääkseni eduskunta on se taho, joka näitä ministerivastuuasioita sitten käsittelee. [Ilkka Kanerva: Näin on!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.7. Suullinen kysymys kyberhyökkäyksiin varautumisesta (Jouni Ovaska kesk)

Suullinen kysymys SKT 53/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Seuraava kysymys, edustaja Ovaska.

Keskustelu

16.53 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Viime syksynä eduskuntaan kohdistui kybervakoiluoperaatio, jota nyt tutkitaan vakoiluna, törkeänä tietomurtona ja törkeänä viestintäsalaisuuden loukkauksena. Ennen kaikkea kyse on törkeästä hyökkäyksestä demokratiaamme vastaan. Suojelupoliisin mukaan teon taustalla on valtiollinen toiminta. Eri-laisten arvioiden mukaan on puhuttu jopa, että jäljet johtaisivat Kiinaan.

Mutta nyt kysytään kyvystämme varautua. Arvoisa hallitus, miten Suomi reagoi? Miten me voimme varautua tällaisiin iskuihin? Miten koulutamme osaajia, lisäämme yhteistyötä EU-tasolla ja ennen kaikkea parannamme tietoturvaamme? Mitä hallitus aikoo tehdä, jotta tällaiset iskut voitaisiin estää? Ja lopuksi, arvoisa puhemies: millä varmistamme, että me kaikki voimme tehdä rauhassa työtämme tämän kansanvallan eteen?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Ohisalo.

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

16.54 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan osaltani, mutta toki myös liikenne- ja viestintäministeri vastaa Kyberturvallisuuskeskusten osalta kysymyksiin.

Keskeinen kysymys on se, ymmärrämmekö me, että kyberturvallisuus koskee meitä aivan jokaista, erityisesti meitä, jotka olemme päättämässä suomalaisen yhteiskunnan asioista. Meidän pitää huoli siitä, että me suojaamme omaa tietoverkkokäyttämistämme. Kyse on siitä, että läpi yhteiskunnan koulutetaan jatkuvasti lisää ihmisiä, lisätään ymmärtämystä, jo lapsuudesta lähtien kerrotaan, että verkossa piilevät vaarat ovat tosiasiallisia vaaroja ja koskevat meitä kaikkia.

Turvallisuusviranomaisten resursointi kaikinensa on tietysti tärkeää, ja paraikaa valmisteltavassa sisäisen turvallisuuden selontekotyössä myös tähän kyberturvallisuuspuoleen otetaan kantaa. Yhtäältä kyse on siitä, riittääkö meillä poliiseja tutkimaan näitä kysymyksiä, kuinka resursoimme tiedustelua, suojelupoliisia, jonka resurssit on viime vuosina monin verroin kovemmiksi laitettu, [Puhemies koputtaa] ja nimenomaan tämä tiedustelu puoli on nyt sitten tullut tähän mukaan.

Ehkä ministeri Harakka haluaa täydentää.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Harakka.

16.55 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustajalle tästä tärkeästä kysymyksestä. Liikenne- ja viestintäministeriö asetti marraskuun ja tammikuun välillä hallituksen toimesta tämän Vastaamo-murron jälkeen työryhmän selvittämään tietoturvan ja tietosuojan parantamista yhteiskunnan kriittisillä toimialoilla. Siihen osallistui lukuisia ministeriöitä ja viranomaistahoja, samoin turvallisuusviranomaisia. Loppuraportti julkaistiin viime kuussa, ja siinä esitetään lukuisia linjausehdotuksia, 36 kaiken kaikkiaan, tietoturvan ja tietosuojan parantamiseksi kriittisillä toimialoilla. Ne liittyvät lainsäädäntöön, ne liittyvät viranomaisten yhteistyöhön, ne liittyvät EU-vaikuttamiseen. Tämän lisäksi olemme juuri julkaisemassa myöskin kyberturvallisuuden kehittämisohjelman, jossa kiinnitetään huomiota siihen, millä tavalla osaamista voitaisiin lisätä, plus tietenkin siihen, miten tämä meidän osaamisemme muuttuu myöskin liiketoiminnaksi, jolle maailmalla on entistä enemmän kysyntää.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.8. Suullinen kysymys matkailun elvytysrahojen kohdentamisesta (Heli Järvinen vihr)

Suullinen kysymys SKT 54/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Seuraava kysymys, edustaja Järvinen.

Keskustelu

16.56 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus päätti tällä viikolla EU:n elpymisvälineen jakoperusteista, ja oltiin tästä elpymisvälineestä mitä mieltä tahansa, nämä jakoperusteet ovat saaneet laajaa kannatusta ja arvostusta niin suomalaisen teollisuuden

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

kuin talousasiantuntijoidenkin parissa. On aivan historiallista, että miljardi laitetaan vihreään siirtymään, lisäksi rahaa digitalisaatioon, [Jussi Halla-ahon välihuuto] koulutukseen ja niin edelleen.

Rahaa on jaossa myöskin matkailualalle, [Petri Hurun välihuuto] joka on yksi koronan pahimmin runtelema ala. Ministeri Lintilä, matkailualalla on herännyt kysymys siitä, miten nämä matkailurahat kohdennetaan. Onko niitä luvassa koko Suomeen vai erityisesti niille paikkakunnille, jotka ovat koronan pahiten runtelema, ja toisaalta, mitä on se kestävä matkailu, jota näillä rahoilla halutaan saada aikaan?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Lintilä.

16.57 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Korona on todellakin runnellut matkailua erittäin kovalla kädellä. Meillä oli jo aiemmin, jo viime kaudella, erittäin vahva matkailun digitalisaatio-ohjelma käynnissä, siihen laitettiin erillinen rahoitus. Nyt meillä on loistava tilanne jatkaa sitä, koska tänä päivänä matkailu digitalisoituu entistä enemmän. Itse asiassa tänä päivänä puhutaan paljon myös virtuaalimatkailusta, eli ehkä yritykset voivat myös sinne saada rahoituksia. Sitten on tämä kestävä matkailun puoli myös, ja siellä selkeästi isoin ongelma on osaaminen. Eli jos katsoo tuota elvytyspakettia, niin siellä on aika montakin kohtaa, joista voidaan matkailulle osoittaa rahoitusta. Uskon hyvin vahvasti, että Suomen valtti matkailussa tulee olemaan nimenomaan kestävä matkailu. Meillä on siihen erittäin hyvät elementit. Meidän pitää vain varmistaa se, että matkailuyrittäjät pystyvät sitä tarjoamaan, heillä on siihen vaadittava koulutus ja digitalisointi, [Puhemies koputtaa] jolla he voivat kaupata sitä omaa tuotettaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.9. Suullinen kysymys teattereiden koronatukimallista (Sandra Bergqvist r)

Suullinen kysymys SKT 55/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Anu Vehviläinen: Otamme vielä yhden kysymyksen, edustaja Bergqvist.

Keskustelu

16.58 Sandra Bergqvist r: Värderade talman! Eilen monet teatterit kokoontuivat lähettämään terveisiä meille päättäjille. Toimintaan liittyy myös freelancereiden palkkaamista ja tulevan ohjelmiston valmistelua. Koronaa on vaikea ennakoida... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu] ...mutta sitä tärkeämpää on, että päätökset ovat johdonmukaisia ja ennakoitavia aina kun mahdollista.

I Danmark har man en lovande modell för att betala ut coronastöd. Där räknas ersättningen utgående ifrån inkomsterna man har haft de senaste åren, eller så jämför man nuläget med tidigare avtal. Målsättningen är att speciellt de mer marginella kultursektorerna ska skyddas.

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

Tukia tulee käsitellä kokonaisuutena, jotta väliinputoajia ei tulisi. Tanskassa on käytössä hyviä kokemuksia kerännyt koronatukimalli. Siinä ajatuksena on, että korvaus perustuu menetettyihin tuloihin. Nämä todennetaan esimerkiksi työsopimuksin tai tuloja verrataan aikaisempien vuosien tuloihin. Teatterit odottavat kiireisesti tietoa tulevista tuista ja suunnitelmista. Ministeri Saarikko, olisiko tällainen malli mahdollinen Suomessa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Saarikko.

17.00 Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viimeimmäksi maanantaina koolla oli yli viitisenkymmentä järjestöä ja toimijaa kulttuurialalta kertomassa kokemuksistaan kuluneesta, hyvin raskaasta vuodesta. Luulen, että Suomessa on paljon ihmisiä, jotka ovat ymmärtäneet kulttuurin ja sen tuomien elämysten arvon vasta, kun valtaosa siitä on meiltä suljettu pois. Käytännön ratkaisuna kävimme läpi myös eri yhteyksissä tuota esimerkkiä Tanskasta. Oleellisinta on se, että me kykenemme nyt lisätalousarviolla päätetyllä freelancereille kohdistettavalla tukisummalla tekemään sellaisia apurahapäätöksiä, jotka varmistavat, että aiemmin väliin pudonneet kulttuurin tekijät saisivat nyt tuon verovapaan avustuksen. Ne jaetaan alueellisesti asiantuntijaraatien kautta. Mutta lisäksi koko tapahtuma-alalle, johon tietysti kulttuuri ja kulttuurin tekijät niitä keikkoja ja tekemistä, työnsä toteuttamista saavat, on valmisteilla takuutuki, jotta olisi toivon näköala kesään niin, [Puhemies koputtaa] että tapahtumia uskalletaisiin järjestää ja kulttuurialalle, mukaan lukien teatterit, löytyisi töitä tarjolle.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

4. Muu asia: Valtioneuvoston asetus kunnan oikeudesta olla väliaikaisesti noudattamatta terveydenhuollon kiireettömän hoidon määräaikoja

Muu asia M 4/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan, jolle sosi- aali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Kiuru.

Keskustelu

17.02 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on siis valtioneuvoston asetus kunnan oikeudesta olla väliaikaisesti noudattamatta terveydenhuollon kiireettömän hoidon määräaikoja. Nopeasti vakavoitu- vassa tautitilanteessa on turvattava erityisesti sairaalahoidon ja tehohoidon toimivuus.

Valtioneuvosto antoi 5.3. valmiuslain perusteella valtioneuvoston asetuksen valmius- lain 86 ja 88 §:n säättämien toimivaltuuksien käyttöönotosta, joka on voimassa 11.3.—

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

30.4. Eduskunta päätti viime torstaina, että asetus saa jäädä voimaan muuten kuin siltä osin kuin oli kyse asetuksen soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa. Valtioneuvosto on tehnyt eduskunnan edellyttämän Ahvenanmaata koskevan muutoksen käyttöönottoasetukseen.

Nyt annettu asetus on niin ikään soveltamisasetus, jossa säädetään tarkemmin valmiuslain 88 §:n 1 kohdan mukaisen toimivaltuuden soveltamisesta. Eduskunta jälkitarkastaa asetuksen valmiuslain 10 §:n nojalla ja päättää, saako se jäädä voimaan. Asetus koskee sitä, että kunta voisi luopua terveydenhuoltolaissa säädettyjen määräaikojen noudattamisesta kiireettömän hoidon järjestämisessä, jos se on välttämätöntä kiireellisen hoidon järjestämiseksi ja jos määräajan ylittäminen ei vaaranna potilaan terveyttä.

Perustuslakivaliokunta kiinnitti käyttöönottoasetusta käsitellessään erityistä huomiota tarpeeseen rajata alueellista soveltamista vain kuormittuneimmille alueille. Tässä asetuksessa nyt säädetään, että määräajoista saa poiketa ainoastaan erikoissairaanhoidossa. Erikoissairaanhoidossa hoitotakuu on pääsääntöisesti kuusi kuukautta hoidon tarpeen arvioinnista. Poikkeamismahdollisuutta sovelletaan ainoastaan Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueella. Tautitilanne on Suomessa kaikkein vaikein HUSin alueella, ja palvelujärjestelmästä saatujen tietojen mukaan hoitotakuujousto HUSin alueella on tarpeen ihmisten terveystalveluiden toimivuuden turvaamiseksi. Eli nyt on välttämätöntä tähän lähteä.

Arvoisa puhemies! Asetuksen myötä HUS voi varautua covid-19-potilaiden ja muiden kiireellistä hoitoa tarvitsevien potilaiden hoitoon esimerkiksi siirtämällä kiireettömiä leikkauksia. Toimivaltuutta saa käyttää vain, jos se on välttämätöntä kiireellisen hoidon järjestämiseksi. Myöskään potilasturvallisuus ei saa vaarantua, ja hoito on annettava kohtuullisessa ajassa. Asetuksessa säädetäisiin myös siitä, ettei määräaikojen noudattamisesta saa luopua liian ennakoivasti.

Valtioneuvostolla olevien tietojen perusteella tällä hetkellä ei siis ole tarvetta hoitotakuujoustoille perusterveydenhuollossa eikä erikoissairaanhoidossakaan muiden sairaanhoitopiirien alueilla. Kuitenkin tautitilanteen kehittyessä tilanne voi muuttua nopeastikin. Toiset alueet siis pystyvät helpommin toteuttamaan nykyistä hoitotakuuta. Niin sanottua hoito- ja palveluvelkaa on eri tavalla eri puolella Suomea. Valtioneuvosto seuraa nyt tarkasti, onko asetuksen soveltamisalaa tarpeen jatkossa laajentaa tautitilanteen muuttuessa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

17.06 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Koronan aikana syntyneeseen hoitovelkaan ei voi suhtautua kevyesti. Valitettavasti näyttää siltä, että hoitovelka tulee yhä vääjäämättä kasvamaan. Olemme nyt erityisesti täällä pääkaupunkiseudulla tilanteessa, jossa korona kuormittaa terveydenhoitoa huomattavasti. On selvää, että jos kiireetön hoito voidaan siirtää eteenpäin potilaan terveyttä vaarantamatta ja se on välttämätöntä kiireellisen hoidon järjestämiseksi, näin tulee toimia.

Nyt lähetekeskustelussa oleva valtioneuvoston asetus antaa siis kunnille ja kuntayhtymille tämän mahdollisuuden ilman pelkoa seuraamuksista siitä, että ne rikkovat säädettyjä määräaikoja. Kiireettömän hoidon määräajat on säädetty hyvästä syystä. Vaikka potilaan terveys ei olisikaan vaarassa, on moni kiireetön hoitotoimenpide sellainen, että se parantaa

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

huomattavasti potilaan terveyttä ja elämänlaatua. Kiireetönkin hoito on usein uuden, aktiivisemmän elämänvaiheen alku.

Puhemies! Tässä yhteydessä kannan erityisesti huolta lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden tilanteesta. Me kaikki tiedämme, mitkä haavat tämä aika uhkaa nuoriin jättää. Vetoaisinkin ministeriin, että erityisen suurella vakavuudella suhtauduttaisiin siihen, että lasten ja nuorten hätähuutoja, avuntarpeita, mielen yksinäisyyttä ja rikkiinäisen elämän rakenteita ei jätettäisi nyt yksin saatikka heidän auttamistaan lykättäisi kohtuuttomuuksiin. He elävät ”tässä ja nyt” -elämää, jossa huolten kasautuminen ja sosiaalinen yksinäisyys aiheuttavat pahoinvointia, jota emme voi ohittaa tai siirtää. Nuorilla on havaittu yhä enemmän ahdistusta, itsetuhoisia ajatuksia, yksinäisyyttä, väkivallan käyttöä, koulukiusaamista, päihteiden käyttöä ja eriarvoisuutta. Olen myös huolissani kouluista kadonneista nuorista, joiden kohdalla etäopetus on aiheuttanut sen, että heihin ei saada yhteyttä ja heidän oppimisensa on keskeytynyt.

Puhemies! Toivon, että tämä väliaikainen lakiesitys kunnan oikeudesta olla siis väliaikaisesti noudattamatta terveydenhuollon kiireettömän hoidon määräaikoja ei koituisi nuorten hoitoonohjauksen viivästymiseksi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Aittakumpu.

17.09 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten ministeri Kiuru kertoi, nyt ei pelkästään näytä siltä vaan tilanne on se, että koronan leviäminen on selkeästi alueellista. Tilanne on erityisen hankala Etelä-Suomen suurissa kaupungeissa, ja siitä tietysti kertoo myös tämä asetus kunnan oikeudesta olla väliaikaisesti noudattamatta terveydenhuollon kiireettömän hoidon määräaikoja, jota nyt sovelletaan Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueella.

Ehkä se ei aina tule esille, mutta koronapotilaiden hoitoajat ovat huomattavan pitkät ja hoito on erityisen vaativaa. Tämä kuormittaa hoitohenkilökuntaa mutta myös vaatii runsaammin hoitajia. Myönteistä on, että tällä hetkellä, kuten ministeri kertoi, muualla Suomessa ei ole tarvetta olla noudattamatta kiireettömän hoidon määräaikoja, mutta tilanne voi muuttua, ja siksi nyt tietysti on erityisen tärkeää se, että erilaisilla rajoituksilla ja ohjeistuksilla estetään koronan leviämistä.

Arvoisa puhemies! Edustaja Kivisaari nosti esille tärkeän asian, hoitovelan ja sen kasvun. Kun ihmisten tietyt sairaudet ja vaivat jäävät hoitamatta tai hoitoa lykätään, niin se on aina vakava asia. Haluaisinkin kysyä ministeriltä sitä, onko tällä hetkellä käyty keskusteluja siitä, millä tavalla tämän hoitovelan kasvun purkamiseen varaudutaan tämän akuutin kriisin jälkeen, samoin kuin sitä, että kun nyt hoidettavien ohella myöskin hoitajat ovat todella kovilla — sekä henkinen että fyysinen rasitus koronapotilaiden hoidossa on suuri — millä tavalla voitaisiin tukea hoitajien ja muun sairaalahenkilökunnan työssäjaksamista tällä hetkellä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen.

17.12 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvä ministeri ja edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Hallitus on hakenut siis oikeutta olla noudattamatta terveydenhoidon kiireettömän hoidon määräaikoja. Oikeastaan itse haluan tässä keskustelussa nimenomaan puhua tästä hoitovelasta, mitä tämä on aiheuttanut ja aiheuttaa.

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

Koronavirusepidemian takiahan sairaanhoitopiirit ovat joutuneet siirtämään viime vuoden keväällä ja alkukesästä kiireettömiä hoitoja sairaaloissa, ja itse asiassa myös monet potilaat peruivat näitä toimenpiteitä omatoimisesti. Myös oman ongelmansa aiheuttivat nämä yli 70-vuotiaiden rajoitustoimet viime keväänä. Siellä aika monella ikäihmisellä jäivät monet hoidot ja kontrollit käymättä.

Kiireettömään hoitoon odottavia oli itse asiassa ennätyksellisen paljon viime vuoden lopussa. Joulukuussa 2020 yli 140 000 suomalaista odotti hoitopaikkaa sairaanhoitopiirien sairaaloihin, ja näistä noin 5 prosenttia oli odottanut yli puoli vuotta pääsyä kiireettömään hoitoon. Yli puoli vuotta kiireetöntä hoitoa odottaneita oli tuolloin, tai on ollut normaalisti joulukuussa, noin 1 500, ja nyt viime vuoden lopussa, joulukuussa, lähes 8 000.

Tässä keskustelussa tuotiin esille sitä, että nämä toimenpiteet — edustaja Kivisaari toi esille — on voitu tehdä vaarantamatta näiden henkilöiden terveyttä. Olen tästä valitettavasti vähän eri mieltä. Viestit ovat sellaisia, että monen kohdalla ovat asiat menneet tämän jakson aikana huomattavasti huonompaan suuntaan. Yli pari miljoonaa hoitokäyntiä on jäänyt väliin ja itse asiassa on puhuttu jopa miljardin hoitovelasta, ja se on näissä hoitokäynneissä vain pahenemassa. Itse asiassa erikoissairaanhoidon jonot ovat siis ennätyspitkiä, ja tämän viimeisen vuoden aikana suomalaisten terveyserot ovat lisääntyneet. Se on tosiasia. Hoitovelka näkyy näiden ihmisten terveydessä erittäin pitkään, ja se muuten näkyy myös kansantaloudessa pitkään. Aivan erityisesti tämä näkyy nyt yli 70-vuotiaiden kohdalla. Heidän, ikäihmisten, kävijämääränsä ja käyntimääränsä, niin kuin tuossa aiemmin totesin, laskivat merkittävästi terveyskeskuksissa kevään koronatoimenpiteiden myötä. Ja näistä ihmisistä osa on joutunut huomattavan vaikeaan tilanteeseen tämän koronan aikana.

Arvoisa puhemies! Eniten jonoa viime syksynä oli syntynyt kaihileikkauksiin. Yli puoli vuotta odottaneita oli noin 2 500. Tämän jälkeen nivus- ja arpityräleikkaukset, napatyräleikkaukset, polven ja lonkan tekonivelleikkaukset ja muun muassa hampaiden poistoleikkaukset olivat näissä listoissa erittäin korkealla. Sosiaali- ja terveysministeriössä arvioitiin jo viime vuoden elokuussa, että perusterveydenhuollon hoitovelka on jopa 250 miljoonaa euroa ja erikoissairaanhoidon jopa 400 miljoonaa euroa. Tämä oli siis tilanne elokuussa, ja nythän tilanne on vielä vaikeampi. Hoitovelkaa ei ole helppo kuroa kiinni. Yleislääketieteen emeritusprofessori Olli-Pekka Rynänen totesi, että esimerkiksi kaihileikkausta tai hammashoitoa ei voi korvata millään muulla kuin sillä, että niitä tehdään.

Arvoisa puhemies! Hoitovelan purkamisessa ei ole kyse lopulta pelkästään rahasta, vaan myös siitä, kuka nämä toimenpiteet pystyy tekemään. Lisärahasta on toki varmasti siinä tilanteessa apua, jos on mahdollista meidän terveydenhuollon ammattilaisilla teettää lisätöitä tai ostaa sitten palveluita yksityissairaaloista tai toisilta sairaanhoitopiireiltä. Mutta kyllä tässä isossa kysymyksessä on, hyvät kollegat ja arvoisa ministeri, myös meidän terveydenhuollon ammattilaisten jaksaminen, hoitajiemme jaksaminen, lääkäreiden jaksaminen. Ja kysyisin: millä tavalla hallitus on suhtautunut meidän hoitajien toiveeseen, että hallitus tulisi tämän hoitajien koronatuen kanssa nyt vastaan näitä erittäin koville joutuneita hoitajia? Heidän jaksamisensa on nyt erittäin tiukassa paikassa, ja kaikki näistä hoitajista eivät muuten ole, arvoisa ministeri, jaksaneet.

Ja tämä lasku näkyy myös meidän nuorissa. Nuoret ovat olleet tämän koronakriisin pahimpia kärsijöitä ikäihmisten rinnalla. Ja en voi olla tänään nostamatta uudelleen esille tätä terapiatakuuta. Sen vuosikustannus on 40 miljoonaa, ja sillä me pystyisimme takaamaan näille nuorille, joilla on nyt ollut erittäin vaikeaa erilaisten poikkeuksellisten aikojen parissa, että he saisivat apua. Ja kysyisin ministeri Kiurulta: onko tarkoitus tätä terapiatakuuta

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

vielä tällä hallituskaudella eduskuntaan tuoda, vai onko niin, että se jää monien muiden taapaan tulevien hallitusten hoidettavaksi?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

17.18 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Meidän tulee yhdessä tukea oikeaan osuvia pandemian torjuntatoimenpiteitä. Kuten ministeri Kiuru totesi, tämä valmiuslain soveltamisasetus turvaa sairaanhoidon ja tehohoidon riittävyyttä. Määräajoista saa poiketa vain erikoissairaanhoidossa Helsingin ja Uudenmaan alueella. Viime keväänä, kun edessämme oli tuntematon vihollinen, kiireetöntä hoitoa taas ajettiin joillakin alueilla alas jälkikäteen arvioiden liiankin etupainotteisesti. Joillakin alueilla saattoi syntyä jonkin aikaa suoranaista hoitotyön vajaakäyttöä. Syntyi joka tapauksessa hoitovelkaa, johon tulee suhtautua vakavasti, kuten edustaja Kivisaari täällä edellä totesi. Hoitovelkaa toki alettiin kuroa umpeen jo pandemian hiljaisemmalla jaksolla.

Viime keväänä ei tehty kovin paljon alueellisia rajoituspäätöksiä. Nyt asetus koskee rajoitettua aluetta. Olemmekin viime aikoina perustuslakivaliokunnassa muistuttaneet siitä, että kun rajoitamme, meidän tulee voida tehdä rajoitukset alueellisesti ja hienosyisemmin. Tauti näyttää eriytyvän selkeän alueellisesti. Kuten tiedämme, suurten kaupunkien tilanne on tukala, mutta monessa maalaispitäjässä ei ole ollut pitkään aikaan tartuntoja, ja siellä halutaan toteuttaa ohjeita tunnontarkasti. Valtiosäännön asiantuntijat ovat toistuvasti nostaneet esille tämän hienosyisempien rajoitusten tarpeellisuuden.

Arvoisa rouva puhemies! Korona-ajan poikkeukselliset järjestelyt ja niiden vaikutukset ovat olleet haasteita melkein pä kaikilla kouluasteilla. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen ja Turun yliopiston hankkeen selvityksistä käy ilmi, että oppiminen etäopetuksessa oli selvästi heikompaa ja nuorten ahdistuneisuus ja jaksamisen ongelmat yleistyivät selvästi. Nämä poikkeusolojen vaikutukset kasaantuivat erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin nuoriin. Osa nuorista on ollut hukassa, yksinäisyys on pahentunut. Yksinäisyyden, alakulon ja masentuneisuuden tunteissa on näkynyt korona-aikana voimakasta kasvua toisen asteen opiskelijoilla Helsingissä, kertoo tämän alueen sivistystyön johtaja Arja Kukkonen. Moni nuori on jäänyt yksin, ja mielen ongelmat ovat lisääntyneet.

THL:n asiantuntijaraportin mukaan neljännes työikäisistä eli 15–74-vuotiaista kokee nyt enemmän yksinäisyyden tunteita kuin ennen koronapandemiaa. Yksinäisyys on lisääntynyt erityisesti nuorilla ja korkeasti koulutetuilla.

Meidän on syytä pohtia, kuinka paljon yhteiskunnassamme on lisäksi piiloon jäävää pahoinvointia, joka tulee ilmi vasta koronan jälkeen.

Kun koronan vuoksi terveydenhuollossa joudutaan priorisoimaan työtehtäviä, niin pidän tärkeänä, että pandemian vuoksi elämän syrjästä pudonneista nuorista pidetään kriisisä huolta ja kaikki pidetään mukana. Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa hoidon tarpeen arviointi tulee aloittaa kolmen viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut. Se on vähimmäisvaatimus. Kysynkin ministeriltä: voiko tämä vähimmäisvaatimus olla kuitenkin liian myöhään, jos on lähdetty jo liian myöhään liikkeelle?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiuru, Pauli.

17.23 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Asetus on varmasti tässä tilanteessa tarpeen, tilastot ja tilanne ovat sen verran vakavia, ja siihen pitää sillä vakavuudella suhtautua.

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

tua. Eli en tätä asetusta sinänsä mitenkään vastusta. Valitettavaa, että näin pitkälle ollaan jouduttu.

Kysymykseni ministeri Kiurulle koskee tätä kiireetöntä hoitoa, määräaikoja siltä osin kuin tässä sanotaan, että tätä asetusta sovelletaan Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueella. Ajatellaan niin, että on potilas, jolla on hoitoa vaativa sydänoperaatio tulossa, ja sitä hoitoa olisi saatavilla Sydänsairaala, ja se Sydänsairaalan paikka on Tampereella, niin onko tällaisella potilaalla mahdollisuus saada sitä hoitoa sieltä Sydänsairaala, vai katsotaanko niin, että kun hän nyt kerran on Helsingissä, Uudellamaalla, niin tämä valinnanvapaus ei tässä sitten enää toimikaan tämän asetuksen jälkeen ja potilas joutuu odottamaan ja läheiset joutuvat odottamaan ja mahdollisesti työnantaja joutuu sairauslomaa hyväksymään ja pitämään toivottua pidempään? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koponen, Ari.

17.25 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Lasten ja nuorten liikkumattomuuden jatkuvassa riskit tulevaisuuden kannalta ovat suuret. Liikunta on tärkeää esimerkiksi lasten luuston ja motoristen taitojen kehittymiselle. Lisäksi liikkuva lapsi kehittyy kestävämmäksi ja taitavammaksi. Se on tärkeässä roolissa myös sosiaalisen vuorovaikutuksen vuoksi.

Radikaali liikunnan määrän lasku on lasten ja nuorten kasvulle ja kehittymiselle erittäin haitallista. Liikunnan vähenemisellä ja sen kautta tulevien sosiaalisten kontaktien vähyydellä on myös suoria vaikutuksia mielenterveyteen, sillä liikkumattomuus lisää masennusriskiä. Tämän takia onkin ensiarvoisen tärkeää, että lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut pystytään toteuttamaan tässäkin tilanteessa ajallaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Guzenina.

17.26 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Viime keväänä koronatoimena oli vastaavantyyppinen asetus. Se oli tosin koko maata koskeva. Nyt määräajoista saa poiketa ainoastaan erikoissairaanhoidon osalta ja HUS-alueella. On ihan selvää, että tehohoidon kapasiteetti täytyy turvata. Mutta viime keväänä jouduimme todistamaan sitä, että kunnat ikään kuin etupainotteisesti ottivat käyttöön tämän asetuksen suomat mahdollisuudet ajaa kiireetöntä hoitoa alas, ja tämä on sitten synnyttänyt sellaisen hoitovelan tähän maahan, jota ei ole aiemmin nähty ja jota velkaa me edelleen nyt maksamme ja tulemme maksamaan vielä pitkään tulevaisuudessa.

Lapsia, nuoria, vammaisia ja vanhuksia ei voi jättää yksin painimaan ongelmiansa kanssa. Niiden ongelmien kasautuminen etenkin lapsilla ja nuorilla ei ole ainoastaan hoitovelkaa, vaan se on heidän elämäänsä koskettava tragedia. Heidän tiimalasissaan se juoksuhiukka juoksee aivan eri tahtia kuin meillä vanhemmilla, heidän koko minänsä on vasta muotoutumassa, ja juuri siksi meidän täytyy kiinnittää heihin aivan erityistä huomiota. Lapset ja nuoret ovat tässä koronakriisissä joutuneet aivan kohtuuttoman taakan kantajiksi.

Ja kun me elämme nyt tässä kolmen viikon sulkuajassa, on ollut todella murheellista huomata, arvoisa puhemies, kuinka kauppakeskuksista ja rakennustyömailta purkautuu edelleen ihmisiä, jotka eivät käytä maskeja, eivät huolehdi hygieniaoheistuksista. Minä kysyn nyt ministeriltä, mitä mieltä te olette siitä, että vaikka olemme näin vakavan kriisin edessä, niin edelleen on ihmisiä, jotka sivuuttavat nämä sairauden, koronakriisin, valtavat uhat, jotka ovat terveydellisesti, siis fyysisesti, henkisesti ja koko yhteiskunnan kannalta

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

aivan mittaamattomia, joiden maksua joudumme vielä pitkään, pitkään hoitamaan. Mitä mieltä olette siitä, että edelleen on ihmisiä, jotka eivät noudata ohjeistusta?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lindén.

17.28 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Ihan ensimmäiseksi ilmoitan selvyysden vuoksi, että kannatan asetuksen hyväksymistä perustuslakivaliokunnan rajaamassa muodossa, mutta esitän muutaman ajatuksen tässä yhteydessä:

Otin aamulla, nähtyäni tämän esityksen, yhteyttä Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriin johtoon ja kysyin, mikä heidän tilanteensa on, että mitenkä he itse arvioivat, tulisiko heidänkin olla tämän rajoituksen piirissä, ja sieltä saamani viesti oli, että heidän ei tule olla, niin kuin he eivät tässä nyt ole. Tämä siitä ensimmäisenä.

Toinen asia on se, että tämä kysymys jonojen pituudesta erikoissairaanhoidossa on tietysti ollut asia, jonka kanssa olen ollut aiemman työni takia tavattoman paljon tekemisissä. Ihan kuriositeettina haluan mainita, että toisena työpäivänäni Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin johtajana, 11. kesäkuuta vuonna 2010, sain pöydälleni 2 miljoonan euron uhkasakon, jonka Valvira langetti siitä, että vuodenvaihteessa 2009—2010 laittomien eli yli kuusi kuukautta odottavien potilaiden määrä oli niin suuri, että Valvira näki tällaisen uhkasakon mahdolliseksi asettaa. No, me puolesta vuodessa selvitimme sen tilanteen, eli seuraavana jouluna ei ollut yhtään potilasta enää laittomissa jonoissa.

Edustaja Kiuru kysyi tuossa minusta hyvän kysymyksen, ja varmasti ministeri Kiuru ottaa sen osaltaan esille. Oman kokemukseni puitteissa sanon, että luonnollisesti aina voidaan mennä muualle hoitoon, siis valinnanvapauden kautta mutta myös ihan sairaanhoitopiirit itse selvittävät kaikki resurssit. Kyllä Helsingissä ollaan niin vastuullisia, että jos tiedetään, että Kuopiossa tai Tampereella on kapasiteettia, niin jo sairaanhoitopiirin toimesta potilaat lähetetään sinne. Siinä ei välttämättä tarvitse edes käyttää sitten itse tätä valinnanvapautta. Näin on aina tehty. Aikanaan Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiristä eräitä leikkauksia ostimme Kuopiosta sata kappaletta, kun hoitojonot olivat pitkät, ja tämä on ihan luonnollista toimintaa. Nyt on ilmeisesti kuitenkin arvioitu, että koska HUSin väkiluku on 1,7 miljoonaa asukasta ja tämä koronatilanne on niin vaikea, niin HUSin aluetta koskien tarvitaan nyt kuitenkin tällainen päätös, koska ei sitten kuitenkaan kaikkia potilaita, jotka ovat laittomissa jonoissa, pystytä hoitamaan muualla Suomessa, edes yksityisiltä ostamalla.

Ihan viimeiseksi otan vielä esille sen kysymyksen, joka askarruttaa minua kaikkein eniten tässä, ja se on se, että kyllähän tällä hetkellä on laiton tilanne Suomen kaikissa sairaanhoitopiireissä. Katsoin juuri THL:n tilastot, ja mitä tässä nyt muutaman sekunnin aikana ehdin luetella, niin Lapin sairaanhoitopiirissä 11 prosenttia potilaista on laittomissa jonoissa, Keski-Suomi 7,5, HUS 7,3, Vaasa 7,1, Kainuu 6,9, Pohjois-Savo 6,1, Pohjois-Pohjanmaa 5,9 ja Kymenlaakso 5,9. [Puhemies koputtaa] Eli kun tilanne on se, koskevatko näitä muita nyt sitten Valviran valvonta ja mahdolliset sanktiot? Tämä on konkreettinen kysymys. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Olemme käyttäneet lähes tämän puoli tuntia, joten tässä vaiheessa annan vain enää ministeri Kiurulle 3 minuutin vastauspuheenvuoron esitettyihin kysymyksiin.

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

17.31 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Se tuli niin nopeasti, että en meinannut itsekään huomata, että puoli tuntia jo kului.

Kiitän erinomaisesta keskustelusta. Tässä on tuotu hyviä näkemyksiä esiin. Ensinnäkin monien teidän näkökulmat ovat juuri se syy, miksi tässä soveltamisasetuksessa ei soveltamisasetusta avata kaikkien maakuntien osalta vaan sairaanhoitopiirien tilannetta katsotaan nyt hyvin säästeliäällä tavalla, arvioidaan sitä täyttä välttämättömyyttä.

Minusta monet teistä puhuivat, erityisesti edustaja Guzenina puhui, siitä, että hoitotakuun noudattamatta jättäminen ei voi enää johtaa siihen, että tapahtuu ylilyöntejä. Se on ihan ehdoton asia. Ja sen takia tässä tilanteessa me olemme nyt raskain sydämin avanneet hoitotakuun nimenomaan Helsingin ja Uudenmaan osalta. Harmillisuus siinä on se, että täällä on jo hoitotakuuvelkaa aikaisemmalta ajalta ja se vaikeuttaa muiden potilaiden hoitoa. Siksi tämä työkaluna ei ole sellainen, että vain tällä voidaan hoitaa covid-kriisissä sitä, että kaikki potilaat tulevat hoidetuiksi. Mutta jos me joudumme turvautumaan näihin vielä tiukempiin toimiin, esimerkiksi työnantajille lisävaltuuksien antamiseen, sen täytyy olla täysin välttämätöntä ja ehdotonta ja vasta viimesijaista siinä vaiheessa, kun näin on tehtävä. Mutta on muistettava, että me emme voi säästää vain potilaiden hoidosta vaan me joudumme katsomaan koko sitä keinovalikoimaa, jota sillä hetkellä siellä sairaalassa tehdään, ja tämä koskee nyt vain erikoissairaanhoitoa, niin kuin te oivallisesti tässä totesittekin.

Hoitotakuun toteuttaminen tämän jälkeen on iso päivän kysymys. Se liittyy siihen, min-käläisiä lainsäädäntöesityksiä saamme vietyä läpi. Me olemme hallituksessa lähteneet siitä, että hoitotakuuta koskeva parannusehdotus tullaan antamaan.

Niin kuin teille rehellisesti totesin, me esimerkiksi — viime kyselytunnillako se oli, kun tätä juuri kysyttiin — samana päivänä esitimme tänne eduskuntaan raskain sydämin soveltamisasetusta, jossa hoitotakuuta entisestään vaarannetaan samaan aikaan, kun toivotaan, että sitä parannetaan. Mutta itse ajattelen, että tästä kriisistä noustaankin vain sillä, että me annetaan vakuutus myös sitten tulevan varalta, että me saadaan nämä ihmiset kaikki hoidettua, mutta se on haastavaa vaikutusten arvioinnin osalta. Näistä vaikutuksista käytti minusta edustaja Heinonen hyvän puheenvuoron, kuten myös Aittakumpu ja monet muut teistä, Kivisaari ja niin edespäin käyttivät hyvän puheenvuoron siitä, mitä vaikutuksia tällä on — täällä on valtavan hyviä puheenvuoroja niistä vaikutuksista.

Kollega Kiurulle Lindén jo vastasikin. Sitten muilta osin se taitaa olla siinä, että jäämme nyt katsomaan muiden alueiden tautitilanteen kehitystä, ja niin kuin tässä on todettu, Varsinais-Suomen tilanne — vielä Lindénille — todella on epidemiologisesti haastava. Siellä oli jo ongelmia, [Puhemies koputtaa] mutta tässä tapauksessa kysymys on siitä, että se ei vielä todista, että näitä sopeutumistoimia tehdään vaan hoitotakuuta pystytään vielä siellä noudattamaan. [Puhemies koputtaa] Sen takia he eivät tarvitse tässä vaiheessa tätä jaksoa — voi olla, että jatkossa tarvitsevat.

Puhemies Anu Vehviläinen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.35.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.19.

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan tässä istunnossa aiemmin aloitettua asiaa elikkä asiakohtaa 4. — Edustaja Risikko.

18.19 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tulin nyt tänne puhujakorokkeelle, vaikka en välttämättä kovin pitkää aikaa puhu.

Kysymyshän täällä on nyt asetuksesta, joka antaa nyt mahdollisuuden hieman vapauksiin tässä niin sanotussa hoitotakuussa.

Niin, arvoisa puhemies, koronaepidemiahan on koetellut maamme viime keväästä saakka. Epidemialla on hyvin monia vaikutuksia. Eri lähteissä on kuvattu epidemian vaikutuksia muun muassa terveyteen, koulujen ja oppilaitosten toimintaan sekä oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointiin, ihmisten yksinäisyyteen, mielenterveyteen, lastensuojelun tarpeeseen, lähi- ja muun väkivallan esiintymiseen, kuntien talouteen ja yrittäjien selviytymiseen.

Terveydenhuollossa koronaepidemialla on vaikutuksia myös hoitojen ja palvelujen saatavuuden vaikeutumiseen, ja onkin syntynyt paljon niin kutsuttua hoito- ja palveluvelkaa. Suunniteltuja hoitoja ja toimenpiteitä terveydenhuollon yksiköissä on jouduttu koronavirusepidemian takia siirtämään ja odotusajat ovat venyneet. Hoitovelkaa on kerryttänyt myös se, että potilaat itse ovat pitkittäneet tutkimuksiin ja hoitoon hakeutumista ja ovat myöskin peruneet vastaanottoaikoja. Hoitovelka on kasvanut merkittävästi monien sairauksien hoidossa. Korona-aika on pidentänyt muun muassa sydämen ja syöpien leikkausjonoja, näin on kerrottu. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen arvion mukaan esimerkiksi suun terveydenhuollossa hoitovelkaa on kertynyt yhteensä noin 1,3 miljoonan käynnin verran. Ja kun tiedämme, mitä tarkoittaa suun terveydenhuolto ja mikä on suunterveyden merkitys, tiedämme, että tämä on hyvin vakava asia. Suunterveydellä ja esimerkiksi sydän-sairauksilla on yhteys.

Hoito- ja seurantakäyntien viivästyminen johtavat usein sairauksien pahenemiseen. Jo pelkästään hammashuollon saatavuusongelmat tulevat vaikuttamaan esimerkiksi sydän- ja verisuonisairastumisiin, koska hammasterveydellä ja sydänterveydellä on todettu yhteys. Suun tulehdukset ylläpitävät kehossa matala-asteista tulehdustilaa, jolla on vaikutusta myös muun muassa valtimotaudin syntyyn. Hammashoidon saatavuusongelmat voivat pitkittää myös muutenkin venyneitä leikkausjonoja. Usein leikkaukset nimittäin edellyttävät, että suun ja hampaiden terveys on tarkastettu ennen leikkausta.

Kansainvälisten kokemusten mukaan on olemassa riski, että koronaepidemian takia hoitamatta jääneet voivat aiheuttaa sairauksia ja ennenaikaisia kuolemia jopa enemmän kuin koronavirus. Siksi hoitovelka on saatava nopeasti pois. Terveyskeskuksissa ja sairaaloissa tulee tarkkaan seurata, ettei jonoja pääse syntymään. Näiden tietojen on oltava julkisia, mitä ne eivät tällä hetkellä täysin ole. Nimittäin tällä hetkellä kaikki sairaalat tai terveyskeskukset eivät julkaise esimerkiksi nettisivuillaan näitä jonotietoja, vaikka laki niin edellyttää. Kansalaisten tulee pystyä avoimesti näkemään hoitojonojen tilanne esimerkiksi sairaaloiden ja terveyskeskusten nettisivuilta voidakseen tehdä päätöksiä, mihin kannattaa hakeutua. Terveydenhuoltolain mukaan potilaalla on vapaus valita hoitava organisaatio julkisella sektorilla. Hoitovelan ratkaisemiseksi tarvitaan lisää rahaa ja yhteistyötä julkisten ja yksityisten toimijoiden kesken niin aluetasolla kuin valtakunnankin tasolla. Siten hoitojonoja saadaan nopeasti purettua.

Niin, hyvät kuulijat, täällä puhutaan nyt hoitovelasta ja hoitotakuusta kaiken kaikkiaan. Annetaan asetus siihen, että Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueella ei tarvitsisi hoitotakuu-

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

aikoja noudattaa niin vahvasti kuin aikaisemmin tai niin kuin nyt normaalisti laki edellyttää. Täällä on käyty hyvää keskustelua siitä. Muun muassa edustaja Lindén käytti puheenvuoron siitä, että hän oli ottanut yhteyttä Varsinais-Suomeen siitä, tarvittaisiinko sielläkin tällainen asetus, ja ainakaan tässä vaiheessa ei ole tarvetta. Ja on aivan selvää, että meidän pitää seurata eri alueita, mutta nyt muistutan siitä, että meillä on tällä hetkellä julkisella sektorilla valinnanvapaus eli potilaalla on mahdollisuus mennä muille alueille, muihin sairaaloihin, muihin terveyskeskuksiin hakemaan sitä hoitoa — ettei se hoitovelka kertyisi liian korkeaksi ja ettemme me menettäisi sen tähden ihmishenkiä.

Minä ymmärrän oikein hyvin tämän asetuksen. Se on ollut varmasti tämän alueen toimijoiden tahto, ja ymmärrän siis erittäin hyvin, että näin on tehty, mutta onko varmasti arvioitu se mahdollisuus, ennen kuin tällaista asetusta tehdään, miten yksityinen sektori voisi auttaa tässä, miten muut sairaalat voisivat auttaa tässä? Ymmärrän senkin oikein hyvin, että on painetta koronahoitojen vuoksi muillakin alueilla, mutta uskon, että sieltä apua löytyisi erityisesti niille potilaille, jotka tällä hetkellä kärsivät kovista kivuista ja jotka odottavat sitä leikkausta, mitä ei nyt sitten tulekaan. Elikkä peräänkuulutan sitä vaikutusten arviointia. Ensiksikin mitä tämä aikaansaa siihen hoitovelkaan, miten mennään tulevaisuudessa kohti sitä normaalia tilannetta, miten ylösnostetaan hoidot ja palvelut? Mutta ennen kaikkea haluaisin, ennen kuin tästä lopullisesti päätetään — asetushan on tietysti jo annettu — että me oikeasti täällä keskusteltaisiin siitä, olisiko ollut vaihtoehtoja muilta sairaanhoitopiireiltä ostaa näitä palveluja, lähettää potilasta sinne, tietääkö se potilas itse, joka on nyt siellä jonossa, että hänellä on valinnanvapaus hakeutua muihin sairaaloihin. Ja sitten on tietysti tämä, miten on yksityisten palvelujen hyödyntäminen tässä tilanteessa. Meillä ei ole varaa menettää yhtään ainoaa ihmishenkeä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

18.25 Aki Lindén sd: Rouva puheenjohtaja! Kuuntelin tarkkaan edustajakollega Risikon puheenvuoron. Se oli erinomainen, hyvä puheenvuoro, eikä minulla ole mitään tarvetta polemisoida yhtään kohtaa sitä vastaan vaan pikemminkin samoista asioista lausua muutama ajatus.

Käytännössähän sairaanhoitopiirit toimivat juuri sillä tavalla kuin edustaja Risikko tuossa totesi: kun niillä ovat jonot tulossa yli kuuden kuukauden mittaisiksi niissä toimenpiteissä, joissa on tämä kuuden kuukauden raja, niin yleensä otetaan yhteyttä muihin sairaanhoitopiireihin, selvitetään, onko siellä kapasiteettia, ja sitten tämän oman kotisairaanhoitopiirin kustannuksella lähetetään sinne hoitoon. Toinen vaihtoehtohan on tietenkin juuri tämä, minkä edustaja Risikko mainitsi, että potilas on itse jo käyttänyt valinnanvapautta eikä ole ollenkaan sitten jonossa siinä sairaanhoitopiirissä, joka on se hänen varsinainen kotimaakuntansa sairaanhoitopiiri.

Yksityistä sektoria käytetään erittäin paljon, itselläni on tästä tietysti paljonkin kokemusta, mutta aika hämmästyttävää on ollut se, että meillä loppujen lopuksi työnjako julkisen ja yksityisen sektorin välillä on hämmästyttävänkin suuri tietyissä toimenpiteissä. Esimerkiksi kun HUSissa oli silmätautien jonoa, niin ensimmäiseksihän kaikille tulee mieleen, että sehän nyt hoituu helposti ostamalla rahalla yksityiseltä sektorilta, koska silmätaudeissa yksityinen sektori on niin vahva, mutta kun se jono koski niin sanottuja tiettyjä leikkauksia, luomiplastioita eli tämmöisiä tietynlaisia, joilla korjataan ihan lääketieteellisistä syistä luomia ja muuta, eli kysymys ei ole mistään plastiikkakirurgiasta tai tämmöi-

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

sestä, niin itse asiassa sitä kapasiteettia ei ollut yksityisellä sektorilla tarjolla. Kaihileikkauksiahan on tarjolla, ja niinpä esimerkiksi tämä Suomen suurin sairaanhoitopiiri HUS tekee käytännössä niin, että 10 000 vuotuisesta kaihileikkauksesta puolet leikataan itse ja puolet sitten ostopalveluna yksityiseltä sektorilta. Eli tämä menettelytapa on käytännössä jo tällainen.

Mutta tästä suun terveydenhuollosta, jonka edustaja Risikko otti tuossa ihan ensimmäisenä, minä nyt sanoisin, että tässähän kuntien pitää nyt käyttää yksityistä sektoria hyväksi, koska kunnat ovat saaneet kohtalaisen hyvin rahaa valtiolta nyt yleensä tämän koronakriisin aikana. Moni kuntahan muuttui viime vuoden tilinpäätöksessä ylijäämäiseksi, vaikka siltä ei ensin vaikuttanut. Ja hammashuollossa tilanne on sellainen, että yksityissektori käytännössä pystyy tekemään melkein pä kaikkia, lukuun ottamatta ehkä tiettyjä vaativimpia leikkauksia tai muita tällaisia, jotka ovatkin sitten enemmän erikoissairaanhoidon puolella suun terveydenhuollossa. Siinä nyt oikeasti pitää kuntatasolla pystyä hoitamaan näitä asioita. Rahaahan siihen tarvitsee, mutta minun tulkintani mukaan kunnilla sitä rahaa nyt on ja valtio on siinä osansa kantanut. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Risikko.

18.28 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Ihan vielä muutama sana.

Kun mainitsin siitä, mitä esimerkiksi terveydenhuollon organisaatiot voivat tehdä, ja kun arvioidaan tällaista asetusta ja sen vaikutusta ja sitä, olisiko tässä ollut muita vaihtoehtoja, niin nyt vielä palaan siihen, että näitä hoitojonojahan on syntynyt myös siitä syystä, että potilaat eivät ole uskaltaneet mennä hakemaan sitä hoitoa, ovat pelänneet ehkä tartuntaa. Eli sanon vain tässäkin yhteydessä, mitä olen monesti sanonut, että jos vähänkin aprikoiduttaa mennä sinne, niin kannattaa kuitenkin soittaa ja kysyä asiantuntijoilta sieltä hoitolaitoksesta. Kun siellä aina otetaan huomioon tämä hygienia ja kaikki tällaiset etäisyydet ja kaikki, eli siellä jos jossain pidetään huolta niistä etäisyyksistä ja taudin estämisestä, niin ei kannata omasta päätöksestään jättää menemättä niihin varattuihin aikoihin. Sen haluan tässä sanoa.

Sitten tietysti haluan myöskin muistuttaa siitä, että voi olla myös itse aktiivinen ja ottaa selvää siitä, olisiko mahdollista mennä jonnekin muuhun. Ja siksi minä peräänkuulutan niitä nettisivuilla olevia hoitojonoja, että sinä voisit katsoa, jos sinulla on joku sairaus, että pääsisinkö tuonne, ja sitten vaikka esittää sinne, olisiko teillä mahdollisuus hoitaa minua. Mutta kyllä minä tietysti peräänkuulutan myöskin sitä, että alan henkilöstö informoi potilasta nyt tässä tilanteessa, että nyt te olette ollut näin kauan jonossa ja me emme teitä pysty tällä hetkellä auttamaan, mutta teillä on mahdollisuus hakeutua muihin sairaanhoitopiireihin, ja antaa vähän tietoja näistä, koska se on, kuulkaa, pitkä aika odottaa kovissa kivuissa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 30/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Leppä.

Keskustelu

17.35 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt lähetekeskustelussa oleva hallituksen esitys koskee muutoksia Tenon kalastussopimuksen voimaansaattamislakiin. Näillä muutoksilla varmistetaan lupamyynnin sujuvuus, parannetaan paikallisten lasten kalastusmahdollisuuksia ja saamelaiskulttuurin harjoittamista sekä turvataan omaisuuden suoja.

Suomen ja Norjan välisen Tenon kalastussopimuksen yhteydessä sovittiin, että kalastuslupien myynti siirtyy ely-keskukselta Tenon kalatalousalueelle. Kalatalousalue on aloittamassa luvanmyyntitehtävää tänä vuonna. Kalatalousalue on pieni organisaatio, jolla on rajalliset mahdollisuudet vastata kaikista hallinnollisista yksityiskohdista, joita Tenon kalastuslupien myyntiin liittyy. Lakimuutoksella parannetaan kalatalousalueen kykyä hoitaa tehtävä esimerkiksi täsmentämällä joitakin aiemmin lupamyyjälle kuuluneita kysymyksiä suoraan laissa.

Laissa säädettäisiin Tenon alueen ulkopuolella asuvien kalastuskiintiöiden haltijoiden käyttöön tarkoitettujen erilliskiintiöiden käytöstä. Lupien käyttöön oikeuttavan kalastusoikeuden määrästä säädettäisiin lailla luvanmyyjälle säädetyin päätösvallan sijaan. Lisäksi lupakiintiön käyttöön oikeutettujen kalastusoikeuden haltijoiden ryhmää täsmennettäisiin niin, että lupakiintiötä voisi käyttää vain ulkopaikkakuntalaisten kalastusoikeuteen perustuen. Näin lupakiintiön käyttö vastaisi sitä tarkoitusta, jota varten se on Teno-sopimuksessa osoitettu, eli se turvaisi muualla asuvien kiinteistönomistajien omaisuuden suoja.

Kalatalousaluetta koskevaa säätelyä täsmennettäisiin myös julkista hallintotehtävää hoitavan vastuiden ja valvonnan osalta.

Samalla lakimuutoksella paikkakuntalaisten alle 18-vuotiaiden luvat muutettaisiin maksuttomiksi lasten kalastusharrastuksen ja Tenojokilaakson saamelaisten kalastuskulttuurin edistämiseksi. Tämän tavoitteena on tukea saamelaisten kalastuskulttuurin välittymistä sukupolvelta toiselle. Samanlaisia muutoksia lasten kalastuslupiin on jo aiemmin saatu toteutettua ulkopaikkakuntalaisten lasten osalta, kun Tenon kalastussääntöön on neuvoteltu muutoksia Norjan kanssa vuosittain käydyissä neuvotteluissa.

Arvoisa puhemies! Tämän nyt pöydällä olevan lakiesityksen lisäksi haluan käyttää tilaisuutta hyväkseni ja päivittää eduskunnalle Tenon lohikantojen ja tulevan kesän kalastuksen tilannetta.

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

Tenon lohikantojen tilaa on seurattu monipuolisesti ja kattavasti jo pitkään. Voimassa oleva Teno-sopimus on vähentänyt kalastuspainetta joessa suunnitelmien mukaisesti, mikä on luonut edellytyksiä heikkojen lohikantojen elvyttämiselle. Viime aikoina on kuitenkin havaittu hälyttäviä muutoksia. Seurannan perusteella mereltä palaavien lohien määrä on vähentynyt, ja Tenon lohikantojen tila on tällä hetkellä historiallisen heikko. Viime vuonna Tenon pääuomassa ja sivujoissa toteutetuissa seurannoissa havaittiin lähes kaikkialla seurantajakson pienimmät lohimäärät. Merivaellukselta palaava lohimäärä oli jo ennen Norjan rannikkokalastusta pienempi kuin asetetut kutukantatavoitteet. Siksi joudumme nyt käymään Norjan sekä paikallisten kalastajien, vesialueen omistajien ja yrittäjien kanssa vakavaa keskustelua siitä, miten tilanteeseen vastataan.

Elinvoimaiset lohikannat Tenojoella ovat tärkeä osa alueen saamelaiskulttuuria ja perusta matkailu- ja vapaa-ajankalastukselle. On ilmeistä, että Tenon lohikantojen tilanteen heikkenemisen pysäyttämiseksi tarvitaan mittavia Suomen ja Norjan yhteisiä toimia. Tämä tarkoittaa väistämättä rajoituksia tulevan kesän kalastukseen. Suomi pitää välttämättömänä, että lohikantojen elpymistä edistäviä toimia tehdään koko niiden elinkierron alueella joelta vuonoon ja merialueelle. Tästä me jatkamme keskusteluja Norjan kanssa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

17.40 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministeri Lepälle asian esittelystä. Nuorten keskuudessa kalastus on suosittu harrastus. Lähes kaikki ovat sitä joskus kokeilleet, ja lähes joka kolmas nuori harrastaa kalastusta. Kalastuksen yhteydessä nuoret oppivat muun muassa kalankäsittelyä, ruoanlaittoa, veneen käsittelyä ja ympäristöstä huolehtimista. Nuoret itse kertovat kalastuksen parantavan muun muassa kärsivällisyyttä ja tarkkuutta sekä opettavan itsenäisyyttä ja selviytymistaitoja. Voimme siis todeta, että kalastus on merkittävä keino harjaannuttaa kansalaistaitoja ja henkistä ja fyysistä kuntoisuutta sekä lähentää ihmisen ja luonnon välistä kohtaamista.

Puhemies! Tällä hetkellä sääntely ei mahdollista vakinaisesti Tenojokilaaksossa asuvan alle 18-vuotiaan maksutonta kalastusta. Hallituksen esitys puuttuu muun muassa tähän epäkohtaan. Esityksen tavoitteena on siis edistää paikkakuntalaisten lasten ja nuorten kalastusharrastusta maksuttoman kalastusluvan avulla. Tämä edistäisi myös osaltaan saamelaisien kalastuskulttuurin välittymistä sukupolvelta toiselle.

Luonnonvarakeskuksen mukaan Tenojoen lohikantojen tila on heikko, kuten saimme kuulla myös ministeri Lepän puheenvuorosta. Tenojoen vesistön eri osissa toteutettujen seurantojen perusteella lohta on noussut Tenoon ja sen sivujokiin poikkeuksellisen vähän, merkittävältä osin vähemmän kuin koskaan aikaisemmin seurantahistorian aikana.

Toivon totisesti, että lohitiilanne kohenisi tulevien vuosien aikana vaikkapa ihan siitä syystä, että ihmisten lautasilla kalansyönti ja kunnon lohinautinto eivät vähenisi, mutta myöskin tämä on perusta kalastusmatkailulle.

Kalastuslupakäytänteille on hyvät perusteet. Myös tämä mainittu kalastusmatkailu on merkittävä elinkeino Tenojoella. Hallituksen esitys siis edistää sujuvaa luvanmyyntiä sekä selkeyttää lupakiintiöiden käyttöä. Ei muuta kuin kalastelemaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiviranta.

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

17.43 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi erityistä kalastuslupakiintiötä koskevaan 12 §:ään uusi 2 momentti, jonka mukaan tätä kiintiötä olisi mahdollista käyttää ainoastaan ulkopaikkakuntalaisen omistuksessa olevan kalastusoikeuden perusteella. Voi sanoa, että tällä selvennyksellä turvataan ulkopaikkakuntalaisten kalastusoikeutta omistavien henkilöiden asemaa siten, että heidän kalastusoikeutensa suojaavan omaisuuden suojan ydin säilyy koskemattomana — näinhän hallituksen esityksessä sanotaan.

Selvennys on kuitenkin sikäli ulkopaikkakuntalaisille haitallinen, että tähän asti erityisen kalastuskiintiön lupia on voitu ostaa myös paikkakuntalaisten vuokralle antamien kalastusoikeuksien perusteella.

Arvoisa puhemies! En tiedä, onko puheeni seuraava osa sopiva tässä salissa, mutta totean kuitenkin sen, että perusongelma Tenojoen kalastuskysymyksessä näyttää olevan paikkakuntalaisten äärimmäisen pitkälle viety tavoite pitää Tenojoen lohiet itsellään ja näin käytännössä torjua turismi, jonka kasvun luulisi olevan alueen asujaimistolle kokonaisuutena paljon kalansaaliita tärkeämpi asia ja joka tarjoaisi Tenojoen alueen asukkaille suuria tulomahdollisuuksia. Turistit ovat ainakin minun arvioni mukaan enemmän kiinnostuneita kalastuselämäyksestä Tenojoella kuin Tenojoen lohista. Nyt monet turistit jäävät tulematta, koska turisteille tarkoitettu kalastuslupakiintiö on kovin pieni. Matkailutulot jäävät saamatta, mutta onhan tietysti mahdollista elää pelkällä kalallakin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

17.45 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan tässä keskustalaisten kalastuksen ystävien puheita. Moni suomalainen on löytänyt korona-aikana luonnon, ulkoilun, luontoliikunnan, metsästyksen ja kalastuksen uudelleen. Luontomatkailu ja kalastus ovat vahvassa nousussa.

Metsähallituksen mukaan kalastonhoitomaksuista kertyi viime vuonna tuottoa selvästi aiempia vuosia enemmän. Tenojoen virkistyskalastus on yksi esimerkki tästä. Kalastusmatkailu on tärkeä tulonlähde monille paikallisille Utsjoella, sillä se tuo alueelle yli 4 miljoonaa euroa vuosittain.

Joen rannoilla asuville ihmisille joki on tarjonnut perinteitä, virkistymistä sekä osalle myös elinkeinon hyvinkin pitkään. Kalastus on merkittävä osa Tenojoen saamelaisen elämää ja historiaa.

Iloitsen siitä, että harvaan asutun seudun parlamentaarinen työryhmä on ottanut kalastusmatkailun yhdeksi kehittämiskohteeksi. Toivon, että sen toimesta lähtee liikkeelle pilotteja ympäri Suomen.

Arvoisa puhemies! Tenojoen kalastuksen tulee olla kestävä, jotta lohta riittää tulevillekin sukupolville. Luonnonvarakeskuksen mukaan Tenoon ja sen sivujokiin on noussut hämmäntävän vähän lohia viime vuosina, eli tilanne ei näytä ollenkaan hyvältä, kuten kuulin ministerin kertovan. Tarvitaan Suomen ja Norjan yhteistyötä. On katsottava kokonaisuutta ja kauemmaksi.

Esitetty lakiehdotus selkeyttää lupakiintiön käytön perusteita ja turvaa kiintiön kohdentumista sekä paikallisille että ulkopuolisille kalastajille. Lisäksi alle 18-vuotiaille säädetty maksuton kalastuslupa edistää osaltaan saamelaisen kalastuskulttuurin välittymistä sukupolvelta toiselle.

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

On tärkeää parantaa lasten ja nuorten kalastusmahdollisuuksia. Kalastus on hyvä ja terveellinen harrastus. Hyvä harrastus tuo hyvinvointia. Korona-aikana matalan kynnyksen harrastusmahdollisuudet ovat lapsillemme ja nuorillemme ensiarvoisen tärkeitä. Kalastus ei vaadi erityisiä puitteita eikä välttämättä kalliita välineitä mutta tarjoaa henkistä jaksamista poikkeusolojen keskelle.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen.

17.48 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvä ministeri Leppä! Muistan, kun olin pieni poika 70-luvulla ja nyt jo edesmennyt enoni Pekka Heikkilä lähti Tenolle vuosittain kalaan — ensimmäiset kokemukseni Tenolta näiltä ajoilta. Ja edelleen mökkimme lipastossa on Tenon kauhu, jolla hän siellä kalasteli.

Pidän hyvänä, että tämä sopimus on nyt uudelleen avattu ja arvioitu. Tämä omaisuuden suojakysymys on hyvä, paikallisten lasten kalastusmahdollisuuksien maksuttomuus on hyvä, ja pidän hyvänä myös sitä, että tänään eduskunta on tehnyt päätöksen, että perustuslakivaliokuntakin puheenjohtaja Rinteen johdolla tämän vielä läpi käy ja katsoo tämän kokonaisuuden huolella.

Kiitän myös teitä, ministeri Leppä, siitä, että kävitte hyvin läpi tätä Tenojoen kohtuullisen vaikeaa tilannetta, kiihottomasti ja rehellisesti tuoden niitä ongelmia esille. Kaiken kaikkiaan meidän vaelluskalatilanteemme on ollut haastava. Oikeastaan kaikki vaelluskalamme ovat uhanalaisia tai silmällä pidettäviä. Näitä vaellusesteitä on edelleen aika monissa paikoissa. Ja kun te, ministeri Leppä, olette ollut edeltäjienne tapaan hyvin aktiivinen näiden kalateidenkin parissa, niin kysyisin, kun varmasti tässäkin keskustelussa vielä loppupuheenvuoron käytätte, minkälaisia toimenpiteitä tälle vuodelle näiden vaellusesteiden poistamisille on tulossa ja miten vaelluskalojen tilannetta voidaan yleisesti parantaa ja näitä kalateitä rakentaa.

Ja varmasti jossain vaiheessa olisi mielenkiintoista saada myös vähän selvitystä siitä, kun jonkin verran näistä kalateistä on tullut myös palautetta, että ne eivät ole kaikki olleet niin onnistuneita. Tätäkin tilannetta on hyvä käydä läpi. Ne ovat kuitenkin kohtuullisen kalliita. On olemassa erilaisia ratkaisuja, ja on hyvä etsiä sellaisia, joilla saadaan paras mahdollinen tulos.

Mutta toivotaan, että näille Tenon kauhuille ja muille on vielä käyttöä tulevaisuudessaakin ja vaelluskalamme voivat entistä paremmin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Piirainen.

17.51 Raimo Piirainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia ministerille esittelystä. Tämä on todellakin Suomen tunnetuimpia lohijokia, ja on hyvä turvata lohen nousu. Tietenkin toivon ministerille menestystä tässä neuvottelussa norjalaisten kanssa, että saadaan asia kohdilleen.

Tällä on erittäin suuri merkitys ollut myös harrastajakalastajille ja kalastukseen liittyville yrittäjille. Elikkä tässä muutamana vuonna, kun tuli näitä rajoituksia ja ne eivät toimineet tai, sanotaanko niin, ne olivat epäsuhtaisia näitten harrastuskalastajien osalta, se vaikutti myös sitten siihen, että yrittäjät kaikkosivat sieltä. Tämän-suuntaista viestiä on sieltä tullut, joten jos näihin rajoituksiin voisi tehdä semmoisen, että ne ovat viikossa jonkun päivän kiinni ja sitten taas ovat auki, niin että ne eivät ole silloin kiinni ja silloin auki ja silloin

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

kiinni vaan että jonkunlainen rytmi tulisi siihen, että nämä kalastajat tietävät, mitenkä tämä on rytmitetty, niin se varmasti auttaisi.

Tietenkin kaikki tämä muuntelu, mitä tässä on, edesauttaa paikallisia ja ennen kaikkea näitä kalastajia, jotka siellä käyvät, mutta ennen kaikkea myös nuoria. Koska kalastus, niin kuin metsästyskin, tahtoo olla semmoinen laji, että nuoret eivät ole oikein sinne intoutuneet, niin se maksuttomuus siinä olisi tavallaan kiihdytin tähän, että päästään harrastuksen piiriin.

Ei mitään muuta kuin että minä toivon menestystä norjalaisten kanssa neuvotteluissa tässä kala-asiassa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiuru, Pauli.

17.53 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille esittelystä.

Koronan myötä luontoarvot, kansallispuistot ja retkeily ovat lisänneet huomattavasti suosiotaan kansalaisten parissa, ja uskon, että tämä on myös pysyvä trendi. Suomi on tässä suhteessa aivan erikoisen upea maa. Kalastus on yksi ulkoilumuoto, erittäin hyvä, ja tässäkin lakiesityksessä on nyt huomioitu esimerkiksi lapset ja nuoret ja alle 18-vuotiaiden paikallisten kalastusharrastuksen jatkaminen, ja tämä on tärkeätä metsästyksen osalta. Olemme huomanneet, että ongelmia rupeaa olemaan siinä, että kaatolupia jää käyttämättä, kun nuoria ei tule, että jos ei nuorena pääse mukaan, niin vaikeampi siihen on sitten myöhemmin innostua, tai se on ainakin epätodennäköisempää.

Vuonna 2017, kun asiaa viimeksi täällä käsiteltiin ja sopimukset tulivat voimaan, paikalliset yrittäjät olivat pulassa. Lehdet uutisoivat, että Teno on tyhjentynyt turisteista — tämä oli Ylen uutisten otsikko, ja vastaavia otsikoita oli vaikka kuinka paljon muitakin. Ja nyt myös koronan myötä matkailu on lisääntyvissä vaikeuksissa. Niin kuin mainitsitte aikaisemmin, lohikalojen tila on huono. Eli kolme vuotta sitten sanottiin, että tila on ikävä, kun jokivarret ovat tyhjentyneet turisteista; nyt ilmeisesti alkaa joki tyhjentyä lohista.

Kysyn teiltä, ministeri, miten näette paikallisten yrittäjien tilanteen. Ovatko he selvinneet vuoden 2017 ongelmista? Ja miten näette, että tämä käsittelyssä oleva hallituksen esitys vaikuttaa paikallisten yrittäjien toimintaedellytyksiin? Siinä on paljon myös tämmöistä kulttuurihistoriaa, kalastukseen liittyvää kulttuurin jatkamista mukana. Tiedän, että lausuntoja on monelta yrittäjätaholta pyydetty, mutta on hyvä myös kuulla tämä näkökulma suoraan ministeriltä, miten näette, ja se ei ole ollenkaan vähäpätöinen asia. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eestilä.

17.55 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Kyllähän tässä paljon on niitä edunsaajia, jotka haluavat vaikuttaa tietyllä tavalla tämän lain käsittelyyn ja lopputulemaan, mutta itse näen tämän niin, että jos ajatellaan perustuslakivaliokunnan työtä, johon nyt ei kannata ottaa kantaa, niin on kaksi kalastajaryhmää, joiden perusoikeudet on turvattu perustuslailla. Ne ovat saamelaiset alkuperäiskansana, kulttuurin kehittäminen ja harjoittaminen, ja sitten on omaisuudensuoja, joka koskee ulkopaiikkakuntalaisia kiinteistönomistajia, ja lähtökohdana perustuslaissa käsittääkseni on se, että pyritään turvaamaan molempien oikeudet. Sen pitää olla se prioriteetti, kun näitä ratkaisuja tehdään.

Mitä tulee matkailuyrittäjien ongelmiin, niin tämä laki ei tietenkään niitä paranna, koska lupien varaaminen perustuu niin sanottuun nettikilpailuun, siihen, kuka kerkeää nope-

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

ten varaamaan, ja tästä nettikilpailusta tulee ehkä yksi tämmöinen asia, jota me valiokunnassa varmaan rakentavalla tavalla pohdimme. Nythän tässä hallituksen esityksessä näitä mahdollisia lupia on enemmän, joita ihmiset pystyvät netistä varaamaan, ja esimerkkinä voin todeta, että kun joku kiinteistönomistaja, jolla saattaa olla vaikka kymmeneen lupaoikeus, menee nettikilpailuun kolme päivää myöhässä, kun on ollut matkoilla, niin ei omaisuudensuojaksi saa yhtään lupaa eikä pääse kalastamaan koko kesänä. Minun mielestäni tämä on perustuslaillinen ongelma, koska on kyseessä omaisuudensuojan ydin. Minä luulen, että näitä meidän täytyy pohtia sekä perustuslakivaliokunnassa että valiokunnassa, mutta keskeinen ongelma on juuri tämä, että matkailuyrittäjät eivät voi turisteille varata talvella niitä päiviä, milloin ne menevät, kun kukaan ei tiedä, kuka saa luvan ja mille päivälle, jos saa ollenkaan. Ja enemmän olisi pitänyt tietenkin viedä tätä koko järjestelmää siihen suuntaan, että lisätään rauhoituspäiviä, niin kuin todennäköisesti nyt joudutaan lisäämään Norjan kanssa neuvotteluissa, joissa kielletään myös verkkopyyntiä merellä, vuonos- ja joessa. Se olisi ollut parempi, ja sitten ilman muuta kalastuskiintiöt, eli paljonko saa kalaa ottaa. Me olisimme päässeet tällaisilla keinoilla samaan päämäärään ja tavoitteisiin, mutta matkailuyrittäjät olisivat edelleen voineet hyvin, koska he olisivat voineet rauhoituspäiville keksiä sitten jotakin muuta ohjelmaa turisteille, eli suurin kärsijä tässä kyllä ehdottomasti on ollut nämä matkailuyrittäjät.

Itse asiassa tähän hallituksen esitykseen sisältyy monia yksityiskohtia, joita minun mielestäni ei ehkä ole syytä tässä täysistunnossa ruveta yksityiskohtaisesti käymään läpi, mutta sen takia me joudutaan aika kova työ tekemään valiokunnassa — ja tietenkin perustuslakivaliokunta antaa lausunnon — mutta minä toivon ministeriltä rakentavaa otetta, että jos me joudumme joitakin pykälämuutoksia tai muita tekemään, niin se tehtäisiin hyvässä yhteisymmärryksessä. Edelleen totean, että tämä hallituksen esitys jättää valitettavasti vielä tiettyä tulkinnanvaraisuutta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että tässä taisi viimekertaisessa eduskunnan hyväksymässä voimaansaattamislaissa käydä samalla tavalla kuin tartuntatautilain 16 §:ssä, että eduskunta kyllä sääti järkevän ja oikean lain, mutta valitettavasti joku tulkitsi sitä niin, että tämä hyvä laki jäi käytäntöön panematta ja sen seurauksena Suomi syyllistyi valtiosopimusrikkomukseen, [Puhemies: 3 minuuttia on kulunut!] josta Norja reklamoi, ja sen takia tämä laki on täällä uudelleen.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Multala.

17.59 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Tässä Tenon kalastussopimusasiassa, kuten ylipäättään monessa kalastukseen liittyvässä kysymyksessä, on kyse monimutkaisista perusoikeuskysymyksistä, mutta ennen kaikkea siinä on tietysti kysymys siitä, että suojellaan uhanalaisia kalakantoja. Sen vuoksi näissä neuvotteluissa onkin erittäin vaikeaa monesti toteuttaa kaikkia näitä näkökulmia ja jokaisen osapuolen näkökulmasta oikeudenmukaisella tavalla.

Tapasimme tuossa muun muassa viime viikolla saamelaisia, jotka ovat huolissaan omista oikeuksistaan kalastaa Tenolla. Ja toisaalta sitten matkailuyrittäjät, paikalliset ovat huolissaan omista oikeuksistaan ja maanomistajat, ulkopaikkakuntalaiset omista oikeuksistaan ja niin edelleen.

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

Arvoisa ministeri, tässä esityksessä on paljon hyvää, mutta varmasti vielä jäljelle jää se huoli siitä, onko nytkään tilanne riittävä siihen, että kalakannat pääsevät elpymään ja ikään kuin voimme tasapainotella paitsi perusoikeuksien myös kestävä kalastuksen kanssa.

Arvoisa puhemies! Ehkä toiveenani on, kun nyt varmasti maa- ja metsätalousvaliokunnassakin asiaa käsittelemme, että voisimmeko katsoa näissä asioissa hieman pidemmälle ja ehkä lyhytaikaisesti kärsiä hieman sen eteen, että sitten tulevaisuudessakin meillä on kestävät lohikannat myös Tenojoella.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Sitten meillä alkaa olla tähän varattu aika käytetty. Ja nyt, jos ministeri haluaa, hän voisi lopuksi käyttää puheenvuoron. Jos on paikalta, niin 3 minuuttia, ja pöytästä 5 minuuttia.

18.01 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ja kiitoksia hyvistä kommentteista, ehdotuksista, puheenvuoroista.

Ensinnäkin tämä tasapaino eri oikeuksien, mahdollisuuksien välillä on erittäin vaikea asia — sen kaikki tiedämme, niin kuin tässä moni kollega sanoi. Tämä on hyvä punnita. Ja on tärkeää, että perustuslakivaliokunta käy tämän lävitse tästäkin näkökulmasta, myös perusoikeuksien näkökulmasta, että se tasapaino on mahdollisimman hyvä. Kaikki lähtee tietenkin siitä, että me pystymme kohentamaan Tenojoen lohien kantaa, niiden joelle pääsyä ja sitä kautta lisääntymistä. Se on kaiken a ja o. Sen vuoksi nuo neuvottelut Norjan kanssa — niitä olen käynyt myöskin itse Norjan kollegan kanssa — ovat todella tärkeitä, ja meillä molemmilla on — sen voin ihan reilusti sanoa tässä — sama huoli Tenojoen lohikannasta. Nämä kaksi perusasiaa ovat kaiken päällä.

No sitten, puhemies, muutama kysymys tuli:

Vaellusesteitä puretaan. Rahoitusta oli viime kaudella enemmän kuin koskaan aikaisemmin, ja tälle kaudelle vielä lisättiin tätä rahoitusta. Eli jatkuvasti tehdään tätä työtä eri puolilla Suomea. Isompia ja pienempiä hankkeita, isompia ja pienempiä vesistöjä, joita avataan vaelluskaloille. Se työ on koko ajan käynnissä. Ja samaten tuota kalateiden kehittämistyötä tehdään samaan aikaan.

Sitten tuo yrittäjien tilanne: Totta kai se on erittäin tukala siellä. Se on myönnettävä tosiasia. Ja sekin juontaa juurensa tietysti siihen, että lohikannat ovat heikot. Tietysti kalastustahan tällä ei kielletä, vaan halutaan painottaa nimenomaan lohikantojen kasvua — sielähän on paljon muitakin kalalajeja, ja tämä auttaa tietysti. Useampi teistä myös kysyi tätä ja viittasi tähän. Onneksi siellä on muita kalalajeja, joilla on varsin hyvä kanta, ja siellä pystytään näitä tekemään, mutta lohi on lohi. Lohi on ihan eri asia kuin muut kalat, näin se vain on. Mutta siellä muita kalalajeja onneksi on.

No, sitten nettilupamyynnissä olevat ongelmat. Ei sitäkään voi vähätellä, totta kai se on näin: miten löydetään sellainen järjestelmä, joka olisi kaikin puolin tasapuolinen? Sitä on erittäin vaikea löytää. Mutta kun valiokunnat käyvät tätä lävitse, niin ilman muuta, jos sieltä löytyy sellaisia tapoja, joilla tätä voidaan toteuttaa niin, että nämä perusasiat jotenkin kohentuisivat, niistä mielelläni käyn sitten valiokuntien kanssa keskustelua. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.04.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.31.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan tässä istunnossa aiemmin keskeytettyä asiakohtaa 5, jossa keskustelu jatkuu. — Edustaja Pitko.

18.31 Jenni Pitko vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tenojoen lohikanta on Luonnonvarakeskuksen laskelmien mukaan aallonpohjassa, ja ennusmerkit vuodelle 2021 ovat huonot. Tämä on erittäin huono uutinen. Tärkein muutos tässä laissa, mitä nyt olemme tekemässä, kuitenkin lienee se, että kalastuslupien myyntioikeuden siirto on siirtymässä kalastusalueelle, ja muut tässä vaiheessa ovat melko teknisiä. Merkittävä muutos on kuitenkin myös tämä paikkakuntalaisten alle 18-vuotiaiden kalastuslupien vapauttaminen lupamaksusta, mitä tässä salissa on tervehditty ilolla, ja itsekin niin teen.

Tenojoen kalastukseen liittyy erittäin vahvasti saamelaisten oikeudet. Suomi ja Norja ovat saaneet kansainvälisillä areenoilla huomautuksia Tenon kalastussopimuksen negatiivisesta vaikutuksesta saamelaisten oikeuksiin. Suomi on myös saanut huomautuksia siitä, että lainsäädäntömme ei tunnusta saamelaisten elinkeinoja alkuperäiskansan elinkeinoiksi, mikä tekee saamelaisten asemasta erittäin haavoittuvasen. Tenon kalastuskäytännöt on tästä esimerkki. Saamelaisten oikeuksien toteutumiseen on vielä matkaa tämänkin lain jälkeen, ja niitä tulee näissä yhteyksissä aina pyrkiä edistämään. Tämä laki ei valitettavasti paranna merkittävästi saamelaisten oikeuksia, muttei myöskään niitä heikennä. Saamelaisten oikeuksien tulisi olla aina Tenojoen säädöksissä lähtökohtana. Sen lisäksi ja ohella aivan ehdottomasti lähtökohtana tulee olla myös se, että Tenojoen vesistön lohikantojen elpyminen ei vaarannu. Haluankin tässä kiittää ministeri Leppää, joka toki on jo nyt lähtenyt, tästä voimakkaasta kannanotosta esittelypuheenvuorossaan kalakannan elpymisen puolesta: kiitos siitä.

On huomattava, että kun puhumme tästä Tenojoen kalastuksesta ja tiedämme minkälainen kalastuspaine siellä on, kuinka täällä salissakin ollaan puhuttu voimakkaasti vapaa-ajankalastajien puolesta ja kalastusmatkailun potentiaalista, niin on muistettava myös se, että me suomalaiset olemme itse tuhonneet vaelluskalakantamme kaikista isoista joistamme. Mikäli tekisimme aidosti ja kunnianhimoisesti töitä sen eteen, että saisimme palautettua vaelluskalat esimerkiksi Kemi- ja Oulujokeen, voisi näissä paikoissa lisätä myös vapaa-ajankalastusta, ja näin myös Tenojoella paine kalastukseen vähenisi. Me saisimme lisää kalaa ruokapöytään, kuten tässäkin on puhuttu, ja saisimme mahdollistettua tätä tervehkistä hyvää harrastusta yhä useammille. Mutta toki kaiken keskiössä on luonnon monimuotoisuuden vaaliminen.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Risikko poissa. [Paula Risikko: Ei ole!] — Ei, anteeksi. Täällä on kuollut kulma. Pyydän anteeksi, olkaa hyvä.

18.34 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Meillä on tällä hetkellä täällä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta.

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

ta annetun lain muuttamisesta. Olen erittäin tyytyväinen siihen, että täällä salissa on myös perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja ja myöskin valiokunnan jäseniä kuulolla siitä, mitä nyt aion sanoa, ja olen erittäin tyytyväinen, että perustuslakivaliokuntaan tämä menee lausunnolle. En tietenkään ota nyt kantaa siihen, mikä tässä on sitä perustuslaillista rajaa ja mitä siellä pitää sitten käydä, mutta sanon muutaman kohdan täältä, mitkä ainakin pitää ottaa huomioon.

Ensiksi tämä asetuksenantovaltuus, 12 §: siinä on yksi kohta, arvoisa valiokunnan puheenjohtaja ja valiokunnan jäsenet, mihin toivon teidän kiinnittävän huomiota.

Toinen teema, jonka haluan nostaa, on erityislupakiintiön kerroin 12 §:ssä. Tämä lainmuutosesitys nimittäin ei noudata sitä periaatetta, jonka ministeri Leppä toi esiin eduskunnassa esitellessään aikoinaan valiokuntansa mietintöä eli maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöä 2/2017 keväällä 2017. Hän sanoi näin, tai se mietintö sanoo näin: ”Lupia on mahdollista lunastaa asetettavan lupakiintiön puitteissa siten, että minimiomistus takaisi yhden luvan kiintiöstä.” Tämä lakiesitys nyt vesittää tämän takuun, mikä aikoinaan on tehty.

Yksi teemani liittyy erityislupien siirtoon matkailukalastajille. Kysymys kuuluu, miksi maa- ja metsätalousministeriö katsoo lakiesityksen 12 §:n perusteluissa, että luvan myyjä voisi siirtää ulkopaikkakuntalaisten kiinteistönomistajien omaisuudensuojaksi määrättyjä erityislupia myytäväksi matkailukalastajille. Professori Kaarlo Tuorihan on antanut aikoinaan asiantuntijalausunnon tästä, ja hän sanoo lausunnossaan sanatarkasti näin: ”Erityisluvat eivät Suomen oikeuden mukaan ole koskaan kuuluneetkaan matkailijalupakiintiöön, eivätkä ne voi sinne myöskään palautua.” No, mikä voisi olla se peruste, että professori Tuorin näkemys voidaan tässä nyt sivuuttaa? Se on varmasti hyvä kuulla siellä valiokunnassa.

Kysymys, johon täällä myöskin kiinnittäisin huomiota, on erityisluvan raja-arvo ja ensimmäinen erityislupa. Miksi hallituksen esityksessä on pitäydytty pitämään 0,5:tä ensimmäisen erityisluvan raja-arvona? Tämä on yksityiskohtaista asiaa, mutta jotta tiedätte sitten, kun sitä käsittelette.

Täällä oli minulla muitakin muutamia. Nostan ihan vain vaikutusarvioinnin eli vaikutusarvioinnin puuttumisen. Onko vaikutusarviointi tehty riittävän kattavasti mahdollistamaan valiokuntien työ? Hallituksen esityksen tulisi sisältää arvio lainsäädännön vaikutuksista, jotta lainsäätäjät tietää, mistä on kysymys. Esimerkiksi millaisille vesialueille lakia ollaan säätämässä eli vesialueiden omistussuhteet suhteessa yksityinen ja valtio? Kuinka paljon ulkopaikkakuntalaisia kalastusoikeuden haltijoita on? Mikä on heidän omistusoikeutensa määrä verrattuna paikkakuntalaisiin ja valtion omistuksiin? Mikä esityksen mukaan on heidän käytännön kalastusoikeutensa ja niin edelleen? Kalastusoikeuden sisältö verrattuna paikkakuntalaisiin kiinteistönomistajiin? Ihan tällaisia kysymyksiä siitä vaikutusarvioinnista puuttuu.

Ja sitten tietysti suhde perustuslakiin: Onko hallituksen esityksessä otettu perusoikeuksia huomioon riittävällä tavalla? Hallituksen esityksessä nimittäin todetaan: ”Esityksessä tarkoitettu muutos ei loukkaa omistajan oikeutta omaisuutensa normaaliin, kohtuulliseen ja järkevään käyttöön, ja näin ollen esitys voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.” En ota tietenkään kantaa siihen, onko näin, onko tässä mitään ongelmaa, mutta haluan, että näitä nostetaan.

Yksi teema on myöskin tämä osakasluettelo, mikä siellä on.

Ja sitten vielä yksi teema on ely-keskusten valvontavastuu. Nimittäin lakiesitykseen 30/2021 on kirjattu ely-keskuksella olevan oikeus kalatalousalueen valvontaan. Kysymys

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

kuuluu, miksi lakiesitykseen ei ole kirjattu kalastuslain mukaisesti ely-keskusten valvontavastuuta. Eli miksi tässä on oikeus, mutta kalastuslaissa on vastuu ja velvollisuus?

Nämä ovat sellaisia asioita, mitä täältä nyt noukin, eikä tässä vielä kaikki: siellä on vielä muutamiaakin asioita.

Mutta aivan kuten sanoin, niin on erittäin mainiota, että meillä on perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja täällä kuulolla. Tiedän, että nämä tulee siellä teille sitten eteen, ja toivon, että otetaan vakavasti tämän käsittely, vaikka on paljon yksityiskohtia sisältävä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eestilä.

18.40 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Arvoisa perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja! — Nyt täytyy näin todeta, koska minun käsitykseni mukaan tämä lakiesitys käsittelee nimenomaan perusoikeuksia, ja oma käsitykseni on, että kohtalaisen vaikealla tavalla, eli nämä eivät missään nimessä ole yksiselitteisiä.

Ensinnäkin lähtisin kuvaamaan tilannetta, miksi tämä lakiesitys täällä — osittain — on: Suomihan solmi valtiosopimuksen Norjan kanssa, ja siihen sopimukseen oleellisena osana kuuluvat kalastussääntö ja Tenon voimaansaattamislaki. Kun kahden valtion välillä tehdään sopimuksia, niin lähtökohta yleensä on, että valtiot huolehtivat itse oman oikeusjärjestelmänsä puitteissa, että valtiosopimusta noudatetaan ja sitä ei rikota. Miksi tämä täällä on, niin tähän liittyy aika vahvasti juuri tämä edustaja Risikon nostama esitys, tämän Tenon voimaansaattamislain 12 §. Nimittäin siinä entisessä, tällä hetkelläkin voimassa olevassa laissa lukee sanatarkasti 12 §:n kohdalla: ”Luvan myynnistä vastaava taho määrittelee osakasluettelon perusteella kertoimen, jonka mukaan oikeus lupaan määräytyy.” Ja syyttämättä ketään minun täytyy todeta, että tänä päivänäkin tämä luvan myynnistä vastaava taho ei ole tätä kerrointa määrittänyt, ja sen takia juuri on tullut se ongelma, että ruvettiin tekemään tätä päivävuokrausta, jolloin tosiasiaa sivuutettiin valtion luvanmyyntimonopoli, joka valtiolle oli valtiosopimuksen perusteella annettu. Jos oma käsitykseni on oikea, niin kun me solmimme valtiosopimuksen, johon sisältyy voimaansaattamislaki, se toimii prioriteettina ja kalastuslaki on sille alisteinen. Ja nyt tapahtui semmoinen ilmiö, kun tämä voimaansaattamislain 12 § antoi ulkopaikkakuntalaisille kiinteistönomistajille, joita minun käsittääkseni on yli tuhat Tenojokilaaksossa, ei mikään pikku porukka, oikeuden kalastaa, koska kiinteistörekisteriin merkitty oikeus muodostaa omaisuudensuojan ytimen. Nyt kun tämä vuokraustoiminta sallittiin, niin silloin siinä todellisuudessa tapahtui näin, että vuokraamalla omistajan oikeudet lisääntyivät. Miten suomalaisessa oikeuskäytännössä on mahdollista, että omistajan oikeudet lisääntyvät vuokraamalla? Näin kävi juuri sen takia, kun voimaansaattamislain 12 §:ää ei noudatettu. Nyt se on täällä eri muodossa, siinä muodossa, mitä on haluttu, kun sitä ei ole noudatettu, ja tästä tämä sotku on alkanut, ja Norja reklamoi Suomea. Norjalaiset olivat täysin oikeassa minun käsitykseni mukaan.

Nyt me ollaan tässä tilanteessa, ja tämä johti siihen, että nämä kiinteistönomistajat, joiden omaisuudensuojan ytimeksi juuri tämä kiinteistörekisteriin merkitty kalastusoikeus oli tällä lailla annettu — ja se kerroin piti muodostaa niin, että jokainen sai sen luvan — nyt kun nämä netissä menivät kilpailun kautta, huomasivat, että he eivät saa sitä lupaa, kun joku muu oli varannut sen, ja sen jälkeen siellä netti-ilmoituksilla ja monilla muilla jonkun omaisuutta myytiin rantakivillä, että ostakaa turistilupa, manttaalilupa, että saatte 24 tuntia kalastaa. Tämä on tosiasia, mitä on tapahtunut.

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

Minä olin hyvin pahoillani. Tein 2019 kirjallisen kysymyksen, milloin hallitus lopettaa laittoman luvanmyynnin Tenolla. En voi mitään kansanedustajana. Hallinto tekee niin kuin tekee, mutta tämä on pakko tuoda esille, arvoisa puhemies. Ei tämä näköjään riitä, että eduskunta tekee järkeviä lakeja ja käyttää niihin kuukausitolkulla aikaa, kun joku ei niitä noudata ja tulkitsee niitä eri tavalla, mitä eduskunta on suoraan tänne kirjoittanut.

Mutta mitä tämä hallituksen esitys nytten tekee, niin tässä tapahtuu semmoinen ilmiö, että kun tänne lakiin pannaan — siis lakiin pannaan — kerroin kuusi, joka on mielivaltaisen, ei se perustu mihinkään osakkuuslukuun, joka on Maanmittauslaitoksen pitänyt määritellä, joka on helposti määritelty, koska todellisuudessa, vaikka valtio myy lupia ja on itselleen ottanut monopolin, niin tämä kalastusoikeuksien omistus Tenojoella ja Tenojokilaaksossa on pääasiassa yksityisessä omistuksessa. Valtio on pieni omistaja, mutta tämä on vanhaa perua, koska tämä oikeusperusta ei ole sitä, miltä se näyttää, koska on väärin tullut valtion osuus ja omistuksen määrä. Näin ollen tässä tapahtuu juuri tämä, joka nyt pitäisi miettiä, että voiko tämä olla mahdollista, että jos ihminen ei netistä kerkiä varaamaan omaa omaisuuttaan, vaan sen varaa joku toinen, niin hän jää ilman sitä. Tämä muodostaa minun mielestäni tämän omaisuudensuojan ytimen ongelman.

Sitten täällä on muitakin ongelmia, että jos se tulkitaan — niin kuin se pitääkin tulkita — että se on kiinteistönomistajan kiinteistörekisteriin merkitty omaisuus, niin voiko valtio tältä omistajalta kysymättä palauttaa sen omaisuuden jollekin myyntiin, jos tämä ihminen haluaa itse vaikka suojella Tenon aluetta, kun tietenkin perustuslain 20 §:n nojalla ympäristövastuu on kaikilla. Näin ollen tämä muodostaa tällaisia juridisia ongelmia. Se on toinen juttu, mitä mieltä joku on siitä, pitääkö nämä oikeudet poistaa kokonaan. Ne ovat mielipiteitä, mutta tämä on juridiikkaa. Ja sen takia tässä on tapahtunut myös semmoinen oman näkemykseni mukaan erittäin kielteinen juttu, että tässä ovat ihmisryhmät ruvenneet taistelemaan vastakkain. Siellä puhutaan mökkiläisistä, vaikka eihän sillä mökillä ole mitään tekemistä kiinteistölle merkittyjen oikeuksien kanssa, se on ihan sama, onko se mökki siellä vai ei, ja siinä on tullut semmoinen väärä filosofia, ja matkailijat siitä kärsivät ja matkailuyrittäjät siitä kärsivät. Tämä on todella valitettavaa, ja sen takia käytän täällä tämän puheenvuoron, että nämä pitää oikeasti hoitaa niin, että se peruste on juridinen eikä jonkun mielipide, vaikka se olisi kuinka kovasti huudettu se mielipide — sillä tavalla asioita ei voi ratkaista.

Arvoisa puhemies! Minun mielestäni tämä sekoitti pakan kokonaan, kun ruvettiin tämän netin kanssa kilpailemaan, koska se on epäoikeudenmukainen myös niitä ikäihmisiä kohtaan, jotka omistavat ja jotka eivät oikeasti osaa näppärästi hoitaa, koska se on sekuneista kiinni, saako sen luvan. Sen takia pidän itse sitä entistä järjestelmää parempana, sinne pystyi kuka tahansa menemään, nauttimaan Lapin luonnosta ja kalastamaan, ostamaan luvan. Totta kai tämä ylikalastus on se, minkä takia nyt pitää Norjan kanssa neuvotella, että me saamme sitten sekä merellä, vuonoissa että joissa vähennettyä kalastusta ja vähennettyä sitä kaikilta ryhmiltä, mutta se, mitä olisi minun mielestäni pitänyt tehdä, että tätä sotkua ei olisi olemassa, on, että olisimme vain määritelleet, että jokainen voi ostaa sen luvan, mennä nauttimaan Lapista ja matkailuyrittäjät olisivat saaneet pitää elinkeinonsa, olisi menetetty niin, että olisi vain pantu lisää rauhoituspäiviä [Puhemies: 7 minuuttia!] kaksi päivää, kolme päivää, neljä päivää ja vähennetty sitä kalastusta kaikilta ryhmiltä, niin silloin tämä perustuslain 20 §:n ympäristövastuu olisi toteutunut kaikkein parhaiten eikä olisi näitä kärhämiä.

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalmari.

18.47 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käytetty paljon hyviä puheenvuoroja, ja kun näitä puheenvuoroja on kuunnellut, jokainen ymmärtää, että on kyse hyvin monisäikeisestä asiasta. Tässä pitää ottaa huomioon niin kalavesien omistajien oikeudet, joista edustaja Eestilä tuossa puhui, mutta puhui yleisesti muustakin, pitää ottaa huomioon paikallisten oikeudet ja erityisesti saamelaisten oikeudet, mutta ennen kaikkea tulee ottaa huomioon tämän lohen oikeudet niin, että se lohi siellä Tenolla säilyisi, että meillä olisi tulevaisuudessakin jotakin, jolla vaivata aivonystyröitämme.

Ja ihan tähän liittyen: Tässä on paljon eri asioista puhuttu, mutta yksi asia on jäänyt vähän vähemmälle, ja se on juurisyyt, juurisyyt sieltä Norjan puolelta. On aika epäreilua, jos ne lohikalat kalastetaan jo siellä vuonolla ja ihan kaikkea kalastusta ei edes kirjoihin ja kansiin mene. Olemme nostaneet tämän asian myös ministeri Lepälle, kun hän käy niitä neuvotteluja siellä Norjan puolella, että näin ei saa tapahtua jatkossa. Ja myöskin toivon esimerkiksi WWF:ää tukeksenne tässä sillä tavalla, että kun siellä norjalainen kassilohi helposti sekoittuu tähän aitoon ja alkuperäiseen loheen, niin se tuo mukanaan sitten erilaisia kalatauteja. WWF:n kannattaa olla kotimaisen kalan puolella. Aina, kun sitä syö, on otettu huomioon ympäristöasiat ja kalakantojen kestävyys.

Tässä se, mitä halusin sanoa. Tämä käsitellään perusteellisesti siellä valiokunnassa. Ja tuossa ministerikin jo antoi sellaisia hyviä emmeitä siitä, että jos saamme esimerkiksi tätä käytännön järjestelmää, lupien ostoproblematiikkaa, jotenkin helpotettua, niin silläkin voi olla helpotusta näihin vaikeisiin kysymyksiin. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausuntonsa.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuslain 88 §:n muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 20/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Leppä, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.04 **Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jatketaan kala-asioilla. Hallitus esittää, että kalastuslain määritelmää kaupallisesta kalastajasta muutetaan, jotta voidaan välttää vuodenvaihteessa voimaan tulleen ar-

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

vonlisäverolain muutoksesta johtuvat epätoivotut vaikutukset kaupalliseen kalastukseen ja kotimaisen kalan saatavuuteen. Hallitus haluaa toisin sanoen turvata, että kotimaista kalaa saadaan jatkossakin lautaselle ja enenevässä määrin.

Kaupalliset kalastajat on kalastuslaissa jaettu kahteen ryhmään: ensimmäiseen ryhmään kuuluvat päätoimiset kalastajat ja toiseen ryhmään sivutoimiset. Vuodenvaihteessa voimaan tullut arvonlisäverolain verovelvollisuusrajaa koskeva muutos nosti ensimmäisen ryhmän kalastajien liikevaihtovaatimusta 10 000 eurosta 15 000 euroon, sillä ensimmäisen ryhmän kalastajiin kuuluvat kalastuslain nykyisten säännösten mukaan ne, joiden kalastustulot ylittävät arvonlisäverolaissa määrätty verovelvollisuusrajat.

Tällä arvonlisäverolain muutoksella on ollut useita kielteisiä vaikutuksia kaupalliseen kalastukseen, ja siksi sitä halutaan nyt korjata. Ilman korjausta uusien kalastajien on aiempaa vaikeampi päästä päätoimiseksi ensimmäisen ryhmän kalastajiksi. Lisäksi monet sellaiset, jotka ovat aiemmin kuuluneet ensimmäisen ryhmän kalastajiin, kuuluvat muutoksen myötä nyt sitten toisen ryhmän kalastajiin. Haluamme siis korjata kalastajille aiheutuvan kohtuuttoman tilanteen, jossa toiseen ryhmään pudonneet kalastajat ovat menettämässä oikeuksia tiettyihin tukiin tai joutuisivat tietyissä tapauksissa jopa maksamaan myönnettyjä tukia takaisin.

Kokonaisuutena arvonlisäverorajan muuttaminen on vähentänyt epäsuorasti päätoimisten kaupallisten kalastajien määrää ja uhkaa vähentää myös kotimaisen kalan tarjontaa, mikä on täysin vastoin hallitusohjelman tavoitteita. Näin ei tietenkään voi olla. Tästä syystä ja näiden ei-toivottujen vaikutusten välttämiseksi hallitus on antanut esityksen kaupallisen kalastajan määritelmän muuttamiseksi niin, että ensimmäisen ryhmän kalastajiin kuuluisivat ne, joiden liikevaihto on vähintään 10 000 euroa. Jatkossa kaupallisten kalastajien ryhmittely ei siis olisi enää kytköksissä arvonlisäverovelvollisuusrajaan. Tämä on se muutos, jota tässä esitetään.

Lisäksi ehdotuksessa on, että Euroopan meri- ja kalatalousrahaston EMKR:n mukaista tukea voitaisiin jatkossa myöntää kehittämishankkeiden lisäksi ennakoina myös investointihankkeille. Näin halutaan helpottaa yritysten sopeutumista koronapandemian aiheuttamiin haasteisiin.

Lakien on tarkoitus tulla voimaan 1.5. tänä vuonna. Lakeja sovellettaisiin kuitenkin rekisteröinti- ja tukihakemuksiin, jotka on jätetty tämän vuoden alusta eli 1.1. tai sen jälkeen. Näin varmistettaisiin se, että arvonlisäverolain muutoksesta aiheutuisi mahdollisimman vähän kielteisiä vaikutuksia kalastajille. Eli tämän vuoden aikana tämä korjattaisiin taannehtivasti. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Sitten edustaja Bergqvist.

18.08 **Sandra Bergqvist r:** Värderade talman! Det här är en rätt teknisk korrigering som vi behandlar, men det är en väldigt viktig sådan för att vi även i fortsättningen ska kunna trygga konsumtionen av inhemsk fisk. Om vi alla äter mera inhemsk fisk skapar detta också fler arbetstillfällen och det ger en bättre utkomst för fiskarna. Det förbättrar människors hälsa och minskar matens klimatpåverkan och miljöavtryck.

Målet om att främja konsumtionen av inhemsk fisk är någonting som regeringen även förbundit sig till i regeringsprogrammet, men för att vi ska kunna konsumera inhemsk fisk behövs det inhemska yrkesfiskare. Tyvärr har vi redan en tid sett en nedåtgående trend i antalet yrkesfiskare i Finland. Vi behöver åtgärder som främjar yrket och minskar på byrå-

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

kratiska hinder. Det här lagförslaget är en sådan åtgärd som främjar yrkesfiskarnas situation. Utan de här åtgärderna som regeringen nu föreslår skulle det vara svårare för nya och också nuvarande kommersiella fiskare att komma in i grupp I eller stanna kvar där, vilket indirekt skulle minska utbudet av inhemsk fisk. Vi ska inte göra det svårare att utöva kommersiellt fiske, utan vi ska i stället möjliggöra det.

Arvoisa puhemies! Tässä lakiehdotuksessa on kysymys teknisestä korjauksesta, mutta erittäin tärkeästä sellaisesta, jotta voimme jatkossakin varmistaa kotimaisen kalan kulutuksen. Kotimaisen kalan käytön kasvu lisää työpaikkoja ja toimeentuloa, parantaisi ihmisten terveyttä ja pienentäisi ruokavalion ilmasto- ja ympäristöjalanjälkeä. Hallitusohjelman tavoitteena on edistää kotimaisen kalan käyttöä, ja tähän tavoitteeseen hallitus on sitoutunut.

Mutta kotimaisen kalan käytön kasvu ei onnistu ilman kotimaisia ammattikalastajia. Valitettavasti ammattikalastajien lukumäärä on jo jonkin aikaa ollut laskussa Suomessa. Tarvitsemme toimenpiteitä, jotka edistävät ammattikalastusta ja vähentävät byrokraattisia esteitä ammatinharjoittamiseen. Ilman hallituksen nyt esittämiä toimenpiteitä joidenkin uusien ja nykyisten kaupallisten kalastajien pääsy ensimmäiseen ryhmään tai pysyminen siinä muuttuisi vaikeammaksi, mikä epäsuorasti vähentäisi kotimaisen kalan tarjontaa. Meidän ei tulisi vaikeuttaa kaupallisen kalastuksen harjoittamista, vaan mahdollistaa se.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Norrback.

18.11 **Anders Norrback r:** Ärade talman! Allt vi kan göra ska göras för att öka andelen inhemsk fisk på våra matbord. Regeringens proposition om ändringar i lagen om fiske kan ses som en viktig förbättring av definitionerna av yrkesfiskare i klass I. Utan denna ändring skulle momsskyldighetens höjning ha betytt en drastisk minskning av yrkesfiskare som hör till klass I. Statusen är, som det har framkommit här, väldigt viktig inom fisket, för den ger fiskarna rätt till olika mekanismer som är till för att stöda yrkesgruppen. Denna regeringsproposition bidrar till att trygga verksamhetsförutsättningarna.

Arvoisa puhemies! Ruonan vahvana puolestapuhujana olen erityisen iloinen siitä, että hallituksen antama lakiesitys omalta osaltaan turvaa kotimaisten kalastajien asemaa. Juuri tämä ammattiryhmä on avainasemassa, kun halutaan varmistaa kotimaisen kalan saatavuus. Tämän takia kaikkia toimia, jotka edistävät kotimaisen kalan pyyntiä, voidaan pitää tervetulleina. En voi muuta kuin kiittää tästä esityksestä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalmari.

18.12 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille hyvästä esittelystä ja hyvän lainsäädännön tänne eduskuntaan tuomisesta. On tärkeää, että kytkenä arvonnalisäveron alarajaan irrotetaan siksi, että ammattimaiset kalastajat voivat tuon 10 000 ja 15 000 euromäärän välillä säilyä ykkösluokassa ja saada näin meri- ja kalatalousrahaston investointituet ja muut ammattimaiseen kalastukseen liittyvät hyvät etuudet, hyvät asiat ja etuudet. Sinänsähän oli loistavaa, että tuo arvonnalisäveron alarajan muutos tuli, mutta ilman tätä muutosta sitten kalastajat olisivat kärsineet, ja se ei toki voi olla tavoitteemme. Meillä päinvastoin on kotimaisen kalan edistämishjelma, ja haluamme kotimaisen kalan kalas-

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

tusta, kasvatusta ja kulutusta kasvattaa vahvasti, ja tämä lainsäädäntö omalta osaltaan siinä auttaa.

Tuntien valiokuntani lupaan tälle ripeän käsittelyn, koska tiedän, että kevään aikana jo näitä arvonlisäveropäätöksiä tulee. Toki on hyvä, että siinä on sitten myös se taannehtivuus, joka voidaan ottaa huomioon, mutta aina kun niitä alvipäätöksiä tulee, ilmeisesti huhti—toukokuulla alkaa näitä muutoksia tapahtumaan, ja voidaan pysyä siinä sitten edullisemmassa luokassa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heikkinen.

18.14 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä yhteydessä on kyse tästä kalastuslain teknisestä muutoksesta, mutta kun puheenvuoroille on aikaa varattu, niin tässä on oivallinen sauma kysyä tärkeästä asiasta: Me usein kannetaan huolta siitä, että suomalaista kalaa syötäisiin enemmän, mutta usein tämä keskustelu kulminoituu enemmän niin sanottuihin arvokaloihin. Tiedän, että ministeri Lepän sydäntä on lähellä ollut tehdä niin eduskunnassa kuin ministerinä töitä sen eteen, että myös niin sanotulle vähempiarvoiselle kalalle, jota jopa roskakalaksi sanotaan, löytyisi markkinoita. Te olette tehnyt paljon työtä sen eteen, että vesistöhoitotoimenpiteet ja myös uudenlainen kalastajayrittäjyys ja uudenaikaiset tuotteet löytäisivät kuluttajat, ja siinä on päästy eteenpäin. Mutta edelleenkin haluaisin kysyä teiltä: mitä nyt on menossa, ja mitä voitaisiin vielä enemmän tehdä, jotta meillä syötäisiin vähemmän tonnikalaa ja syötäisiin enemmän esimerkiksi särkeä? — Kiitos.

18.15 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! En halua pitkittää, mutta... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Mikrofoni, edustaja, nyt ei ole mikrofoni päällä.

...aivan pakko, koska omalla kotikylälläni on tällainen särjenkalastaja, joka toimittaa sitten korpilahtelaiselle Järki Särki -yrittäjälle muun muassa särkiä. Mielestäni on aivan huikea asia, että maa- ja metsätalousministeriö nyt antaa miljoonan euron potin tällaisten vähempiarvoisten kalojen jalostuksen ja tuotekehittelyn ja markkinoinnin tukemiseen. Se toki koskee myös silakkaa, jolle toivoisin paljon suurempia markkinoita kotimaassa.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Leppä.

18.16 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Arvoisa puhemies! Kiitoksia, hyvät kollegat, hyvistä puheenvuoroista.

Tosiaan meillä on kaksi tärkeää kalastusaihetta, ja yhteinen huoli on myöskin se, että meillä niin sanottu kalatase euroilla mitattuna on melkein 300 miljoonaa euroa alijäämäinen. Tässä on meillä paljon tehtävää. Tällaisessa maassa, jossa puhtaita vesistöjä riittää, kalakannat ovat isossa osassa alikalastettuja, eli kyllä meillä on yhteistä työtä tässä vaikka kuinka paljon edessä.

Siksi muun muassa tämä kotimaisen kalan edistämishjelma on laitettu liikkeelle, ja niin kuin valiokunnan puheenjohtaja Kalmari täällä totesi, niin miljoona euroa on laitettu tähän

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

vähempiarvoisen kalan jalosteiden kehittämiseen ja sen edistämistyöhön. Siinä on paljon mahdollisuuksia meillä, ja nimenomaan näen, että sillä korvataan tuontikalaa. Se on tärkeää huomata, ja tätä työtä me teemme vahvasti.

Samoin tuolla kotimaisen kalan edistämishjelmalla halutaan monin tavoin tehdä kotimaista kalaa tutuksi. Myöskin julkisessa ruokailussa kotimaisen kalan lisääminen: Kanustan voimakkaasti kaikkia julkisen puolen hankkijoita siirtymään entistä enemmän kotimaiseen kalaan, ja tiedänkin, että tällaisia päätöksiä on tehty. Tässä on hyvä kuntavaalivinkki kaikille teille, jotka olette kuntavaaleissa ehdolla, tähän osaan.

Sitten, puhemies, tähän varsinaiseen aiheeseen, eli juuri näin, että kun on tehty hyvä päätös tuosta arvonnäkökulman yleisen rajan nostosta, niin tämä osoittaa, kuinka monisäikeistä lainsäädäntötyö on, kun sitten toisaalla tämä työ johtaa siihen, että se heikentää jonkun osatekijän mahdollisuuksia. Siksi tällaiset korjaustoimenpiteet ovat välttämättömiä, niin kuin tässä nyt esitetään, ja niin kuin valiokunnan puheenjohtaja lupasi, niin ripeästi käsitellään. Sitä myöskin toivon, niin että tämä saadaan voimaan ja kalastajilla on varmuus siitä, että väliinpuotoajia ei tule, ja kun vuoden alusta asti tämä on voimassa, niin saadaan hyvää jälkeä. — Kiitoksia paljon.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvopaperimarkkinalain 7 luvun 5 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 24/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 5/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 24/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Muu asia: Valtioneuvoston asetus ravitsemisliikkeiden aukiolon väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi

Muu asia M 3/2021 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 3/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 18.3.2021 pidettävään täysistuntoon.

9. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään torstaina 18.3.2021 klo 19.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.51.

Pöytäkirja PTK 24/2021 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola